

MEKTEBO MİYANIN ZAZAKİ KITABÊ MUSNAYİŞİ

6

DEVLET KİTAPLARI

....., 2020

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 7080
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ: 1855

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editor

Öğr. Gör. Murat VAROL

NuŖtođı

Öğr. Gör. Murat VAROL

Öğr. Gör. İbrahim DAĞILMA

Öğr. Gör. BuŖra GÖKALP

Öğr. Gör. Ayetullah KARABEYESER

Nurettin KAYĞISIZ

Nurullah VERGİ

ISBN 978-975-11-5013-4

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 25.06.2019 gün ve 12161004 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

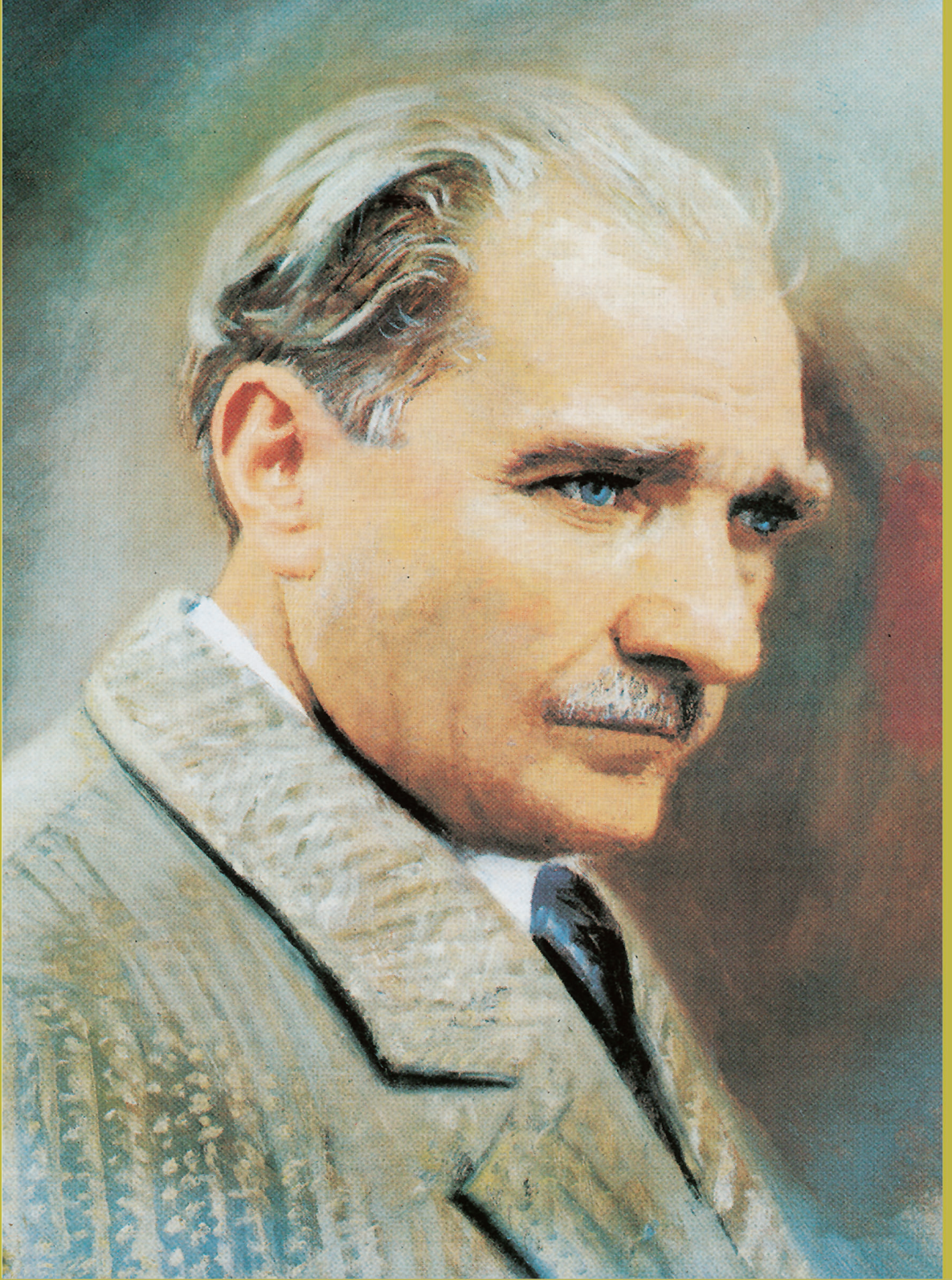
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

FİHRİST

UNİTEYA 1. MEKTEB U HEYATÊ MI

9-24

UNİTEYA 2. EZ U KEYEYÊ XU

25-40

UNİTEYA 3. MEWSÎM U TEQWÎM

41-60

UNİTEYA 4. BEDEN U SIHET

61-76

FİHRİST

UNİTEYA 5. TRAFİK U SEYAHET

77-94

UNİTEYA 6. WER U ŞİMİTİŞ

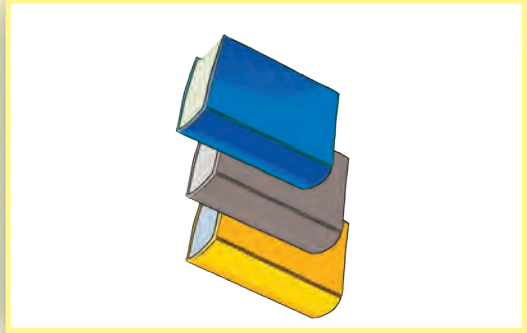
95-112

UNİTEYA 7. XEBATA SERBEST

113-124

FERHENG

125-134

RIPELÊ SEMBOLAN

wendiş

goştarikerdiş

nuştîş

qıseykerdiş

goştarikerdiş u nuştîş

goştarikerdiş u qıseykerdiş

goştarikerdiş u wendiş

wendiş u qıseykerdiş

wendiş u nuştîş

Uniteya 1.

Mekteb u Heyatê Mî

Ma ina unite dî çita museni?

- Ma qısımanê mektebi museni.
- Ma mehlaya xu şınasneni.
- Ma nameyan museni.

Dinleme

Konuşma

Okuma

Yazma

MEKTEB ABENO

Nameyê mî Selma ya. Ez eyro ro wîrîşt. Ez zaf keyfweş a; çûnki eyro mekteb abeno. Mekteb, embazi u melîmî mî zaf kotî mî vir. Mî kîncî xû yî mektebî dayî xû ra. Mî arayî kerd. Mî çenteyê xû giroto u ez keye ra veciyaya. Mî rayir dî embazi xû Zeyneb u Ehmed diyi. Zeyneb emserr sînfa pancîn dî wanena, Ehmed zî sînfa hotîn dî waneno. Ma hîrî embazi yo mehla dî cuyenî, ma piya şiyî mekteb. Mî mekteb dî embazi xû yî bîni diyi. Ma piya şiyî sînfa xû.

Emserr yo wendekara newe ame sînfa ma. Nameyê embaza ma ya newe Halime ya. Halime şarîstanê Xarpêti ra ameya. Ma yobînan dîr biyî şînasî. Ez u Halime ma mekteb dî geyrayî. Mektebê ma çar qat o. Kantîn, atolyeyî muzîk u resîmî qata yoyîn dî yî. Qata dîyîn dî wadeyî melîman u îdare estî. Sînfa ma qata hîrîyîn dî ya. Kîtabxane u laboratuvaryî zî qata çarîn dî yî.

1-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan bîdên

1. Selma çîra keyfweş a?

.....

2. Selma rayir dî kami vinena?

.....

3. Zeyneb u Ehmed sînîfa çendîn dî wanenî?

.....

4. Halime kamci şarîstan ra ameya?

.....

5. Selma mekteb dî kamci cayan mocnena Halime?

.....

1-B

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vîrazên

diyi / mekteb dî / embazi / mî / xu

.....

şeşîn / Ehmed / waneno / sînîfa / emserr / dî

.....

cuyenî / dî / bîna / embazi / ma / yo / çar

.....

emserr / mektebê / newe / yo / ame / ma / wendekara

.....

Zelixa / geirayî / u / ma / dî / ez / mehla

.....

1-C

Eg cumleyi cêrini raşt i (R) gëlet i (Ğ) bînusên

- Halime, Xarpêt ra ameya. (.....)
- Zeyneb sınıfa heştin dî wanena. (.....)
- Nameyê embaza newe Halime ya. (.....)
- Selma, Ehmed u Zelixa piya şiyi mekteb. (.....)
- Selma kîtabxane u laboratuvar mocnayı Halime. (.....)

1-Ç

Goreyê mektebê xû cewabê persanê cêrinan bînusên

1. Nameyê mektebê tu çîta yo?

.....

2. Mektebê tu çî wext biyo ava?

.....

3. Edresê mektebê xû bînus.

.....

4. Mektebê tu çend qat o u kamci qat dî çîta esto?

.....

.....

5. Mektebê tu çî reng o?

.....

6. Nameyê mektebê tu çara yeno?

.....

2

Nuşteyê cêrini biwanên

TETÎL DI KAMÎ SE KERD?

Mehm: Merdım tetil dı cayanê neweyan vineno. Merdımanê xu ziyaret keno. Çıyanê neweyan museno. Şıma tetil dı se kerd?

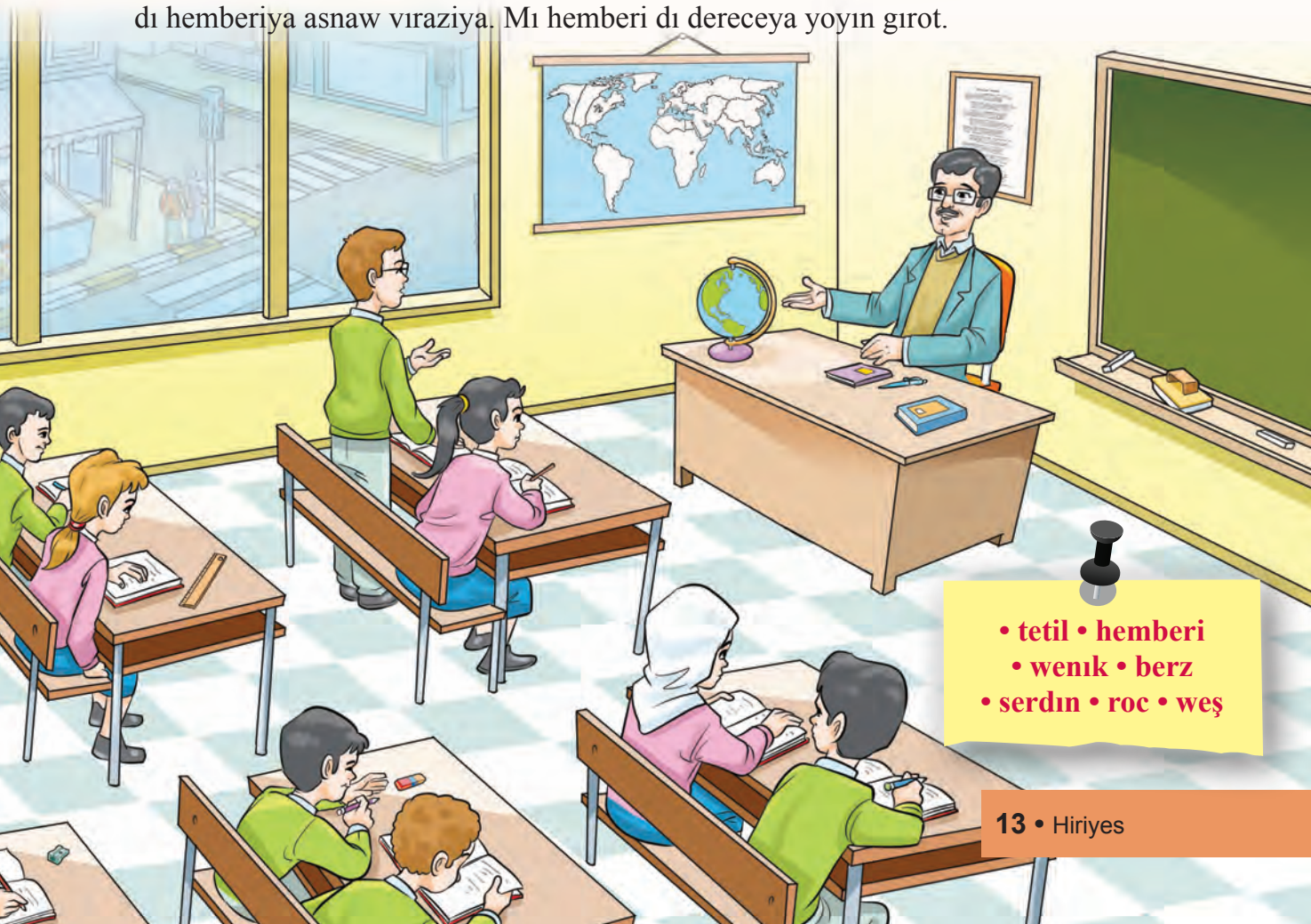
Bilal: Ez tetil dı şıyo dew. Hewayê dew zaf wenık o. Mı bostan dı pirikê xu rê ardım kerd.

Meryem: Ez u keyeyê xu, ma şıyi Diyarbekır. Mı Diyarbekır dı Camiya Pil ziyaret kerd. Ez veciyaya serê bedenê Diyarbekırı. Uca ra şaristan zaf rınd êseno.

Buşra: Mehlaya ma dı qey sêwıran kermes viraziya. Mı u dadiya xu qey kermes zerbet u gêrm vıraşt. Pereyi ki qumbaraya mı dı bi, mı ê zi dayi kermes.

Ekrem: Ez tetil dı şıyo ware. Wareyê ma berz o u hewayê ey zaf wenık o. Miyanê mergan ra awa serdın veciyena. Dewici ware dı pesi u dewari çerêneni. Roci mı zaf weş viyerti.

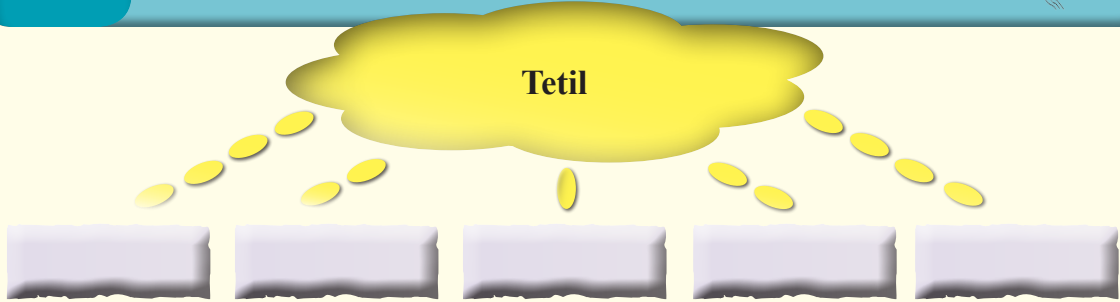
Musa: Tetilê mı zi zaf weş viyert. Ez şıyo qursê asnaw u asnaw musayo. Qursê ma dı hemberiya asnaw viraziya. Mı hemberi dı dereceya yoyın girot.

- tetil • hemberi
- wenık • berz
- serdın • roc • weş

2-A

Kelimeya tetili çita ana şîma vir, bînusên

2-B

Goreyê nuşteyi nameyanê cêrinan u cumleyan bîresnên yobinan

1 Meryem

2 Musa

3 Buşra

4 Ekrem

5 Bilal

A şîyo ware.

B şîya Diyarbekır.

C şîyo dew.

Ç şîyo qursê asnaw.

D şîya kermes.

2-C

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan bînusên

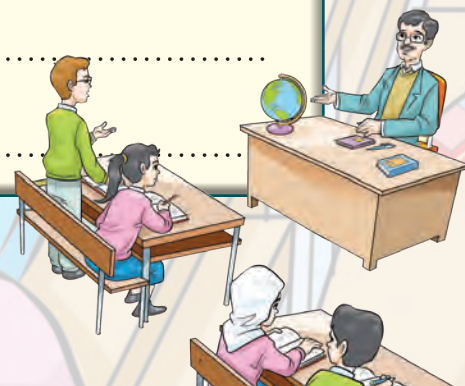
1. Merdım tetil dı se keno?

2. Şarıstanê Diyarbekırı çara rınd êseno?

3. Buşra pereyê xu çıra dayi kermes?

4. Dewıcı dewari ça dı çerêneni?

5. Tetilê Musayi çıra weş viyert?

2-Ç

Cayanê vengên pê kelimeyanê cêrinan dekerên

1. Mî bostan dî pirîkê xu rê kerd.
2. Mî Diyarbekîr dî Camîya Pîl kerd.
3. Mehlaya ma dî qey kermes vîraziya.
4. Merdîm tetil dî vînenî.
5. Qursê ma dî hemberîya vîraziya.
6. Tetilê mî zaf vîyert.
7. Mîyanê dî awa serdîn vecîyena.

- ziyaret
- cayanê neweyan
- sêwiran
- mergan
- asnaw
- weş
- ardîm

2-D

Yo fealiyetê tetilê xu u ê embaza/ê xu binusên

	Ez	Embaza/ê mî
Ca		
Tarix		
Fealiyet		

2-E

Şîma tetilê amnani dî se kerd, binusên

.....

.....

.....

.....

.....

EMBAZTÎ

Mektebêk dî yo wendekaro muşeqet bîbî. Her roc embazanê xu dîr munaqeşe u lec kerdên. Rocêk, melim yo kiseyê mîxan, yo texteyi dano cî u tera vano:

-Tu çî wext embazanê xu dîr munaqeşe kerd, yo mîx inê texteyi ru dî.

Ino wendekar roco verin dî, vist u panc mîxan dano texteyi ru. Wendekar roc bî roc hêrsê xu qontrol keno u bînêna tay mîxan dano texteyi ru.

Rocêk yeno, qet mîx nêdano texteyi ru. Şino, melimê xu ra vano:

-Mî eyro çoyi dîr munaqeşe u lec nêkerd. Inay ra mî mîx nêdayo texteyi ru.

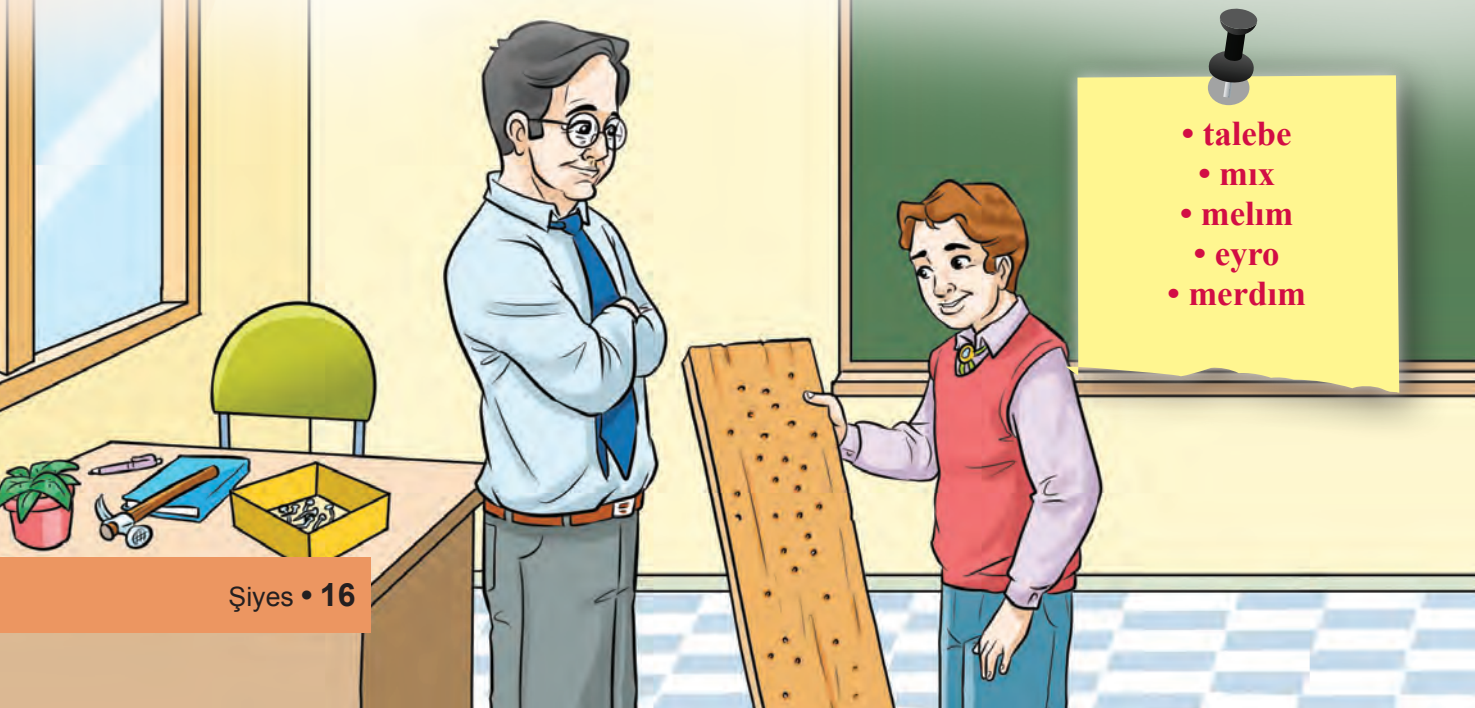
Melim, wendekarê xu beno verê texteyi u vano:

-Eyro ra tepiya roco ki tu embazanê xu dîr munaqeşe u lec nêkerd, texteyi ra yo mîx bianc.

Mudeyêk ra pey, mîxo peyin zi texteyi ra anciyeno. Melim, wendekarê xu teqdir keno u vano:

-Hol bîoni inê texteyi ra. Zaf quli tede mendi. Ino texte hîni zê veri weş nêêseno.

Merdîm çî wext munaqeşe u lec bikero, fekê ey ra kelimeyi xîrabi veciyeni. Her kelimeya xîrab zerra merdîmî dî yo qul u bîrin akena. Embazî, hezar hew tu ef bikeri zi qul u bîrini weş nêbeni. Embaz zê vêrsi yo. Tîmotîm merdîmî het dî yo u paşt dano merdîmî.

- talebe
- mîx
- melim
- eyro
- merdîm

3-A

Şima mo nuşte ra çita fam kerd, binusên

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3-B

Semedê inê nuşteyi şima eşkeni kamci sernuşteyan binusi?

1

2

3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3-C

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan binusên

1. Wendekari her roc embazanê xu dır se kerdên?

.....

2. Melım çita dano wendekari?

.....

3. Wendekar roco verin çend mıxan dano texteyi ru?

.....

4. Wendekar roc bı roc çıra bınêna tay mıxan dano texteyi ru?

.....

5. Melım, wendekarê xu çıra teqdir keno u êyi ra se vano?

.....

3-Ç

Goreyê nuşteyi cumleyanê cêrinan temam bikerên

1. Ino talebe roco verin dî,
2. Mudefêk ra pey,
3. Merdîm çî wext munaqêşe u lec bikero, fekê ey ra
4. Her kelimeya xirab zerra
5. Embazî, tu hezar hew zi ef bikeri,

3-D

Goreyê nuşteyi menaya kelimeyanê cêrinan texmin bikerên

Munaqêşe:.....

Lec:.....

Teqdir:.....

Hêrs:.....

Muşeqet:.....

3-E

Pê kelimeyanê cêrinan yo nuşte binusên

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- melim
- mekteb
- sınıf
- kitabxane
- ders
- kantin
- embaz
- laboratuvar

4

Goştari bikerên u biwanên

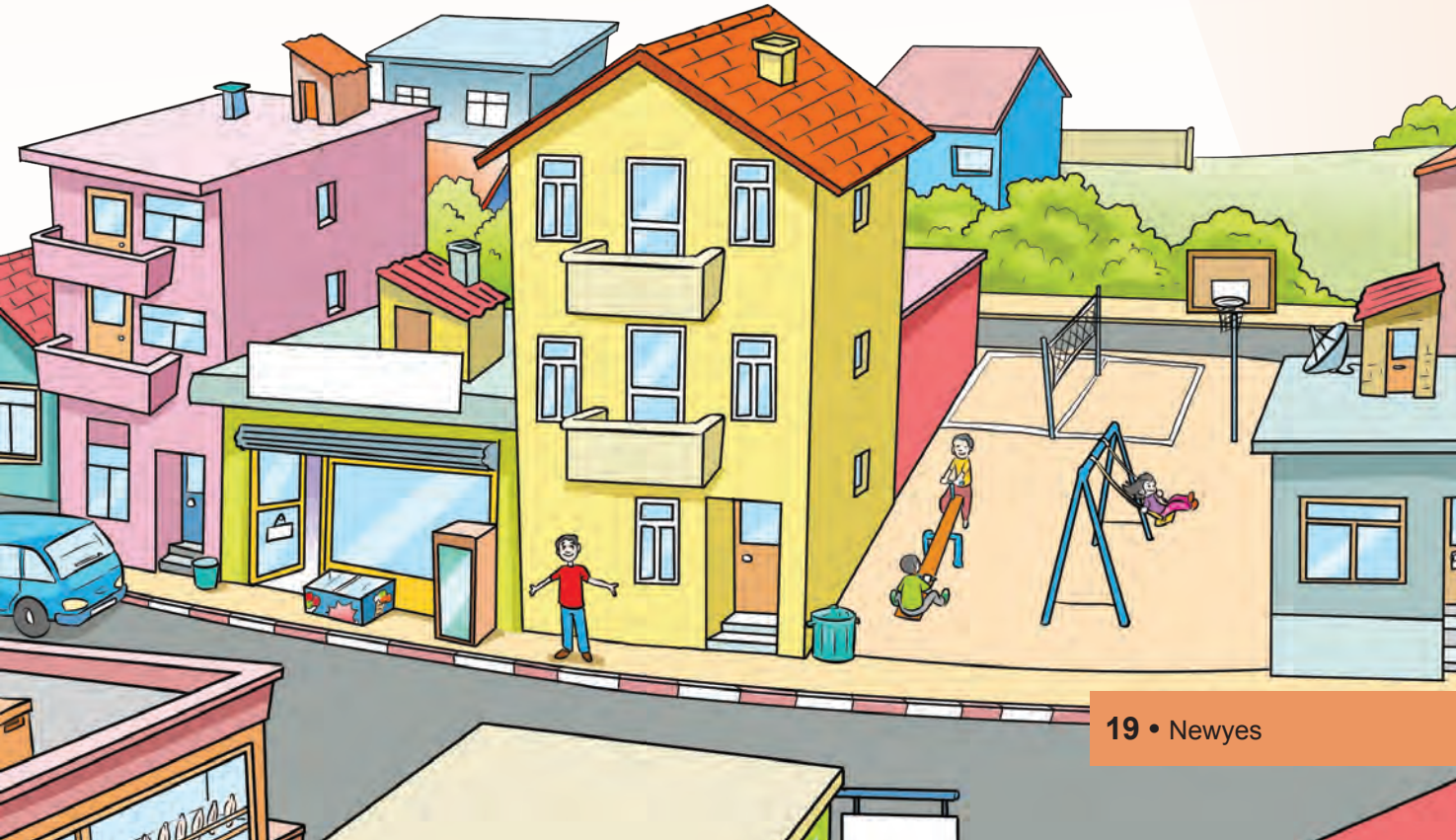
MEHLAYA MA

Merheba. Nameyê mî Mirza yo. Ez mehlaya ma dano şînasnayîş. Mehlaya ma dî mekteb, cami, fırın, eczaxane, parka qıcan u market estî. Mehlaya ma ra bînêk duri dî merkezê şarîstani dî zî merkezê spori u sinema estî.

Banê ma ma binaya hiri qat dî yo. Keyeyê ma qata dıyın dî yo. Kışta raşt a binaya ma dî parka qıcan esta. Qıcı mehlaya ma tiya dî xu gij kenî, nîşeni gongula u herquşte, miyanê herr dî kay kenî. Kışta çep a keyeyê ma dî market esto. Çî ihtiyaciya ma bîbo, ma tiya ra genî.

Weverê binaya ma dî fırın esta. Ez her roc sêrsıbay u şan qey keyeyê ma nan geno. Kışta raşt a fırın dî eczaxane esto. Nêweşî tiya ra daru genî.

Merkezê spori mehlaya ma ra bînêk duri yo. Ez peyniya hefteyî dî şîno merkezê spori. Tiya dî qey basketbol, hentbol, futboli sehayî girdi estî. Qey asnaw zî hozêk esta. Salona sinema u merkezê spori yobinan ra nîzd î. Ez keyeyê xu dîr ge ge şîno sinema.

4-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan binusên

1. Mehlaya Mirzayi dî kamci cayi esti?
.....
2. Keyeyê Mirzayi qata çendın dî yo?
.....
3. Qıcı park dî çî kayan kay keni?
.....
4. Keyeyê Mirzayi ihtiyaciya xu çara geno?
.....
5. Mirza her sêrsıbay u şan kamca ra çita geno?
.....
6. Merkezê spori dî qey kamci sporan sehayi esti?
.....

4-B

Cayanê vengın pê kelimeyanê cêrinan dekerên

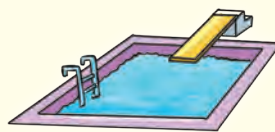

Kışta..... a binaya ma dî esta.
 Kışta a keyeyê ma dî esto.
ê binaya ma dî esta.
 mehlaya ma ra binêk yo.

- çep- market
- merkezê spori-duri
- wever- fırın
- raşt- parka qıcan

4-C

Nameyê resımanê cêrinan bınvên u binusên

.....

4-C

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vîrazên

şînasnayîş / dana / ma / ez / mektebê

dî / tiya / nêweşi / benî / muayene

spori / peyniya / şîni / ma / dî / hefteyi / merkezê

qîcan / parka / yobinan / merkezê / spori / u / durî / ra

binaya / a / qat / ma / hîrî

4-D

Şîma zî mehlaya xu bîdên şînasnayîş

Ma îna unite dî çîta musayî? ✓ ✗

- ☐ Ez qîsîmanê mektebî şînasnena/o.
- ☐ Ez eşkena/o mehlaya xu bîdî şînasnayîş.
- ☐ Ez eşkena/o nameyanê yo nuştayi ramocnî.

ZANAYİŞ

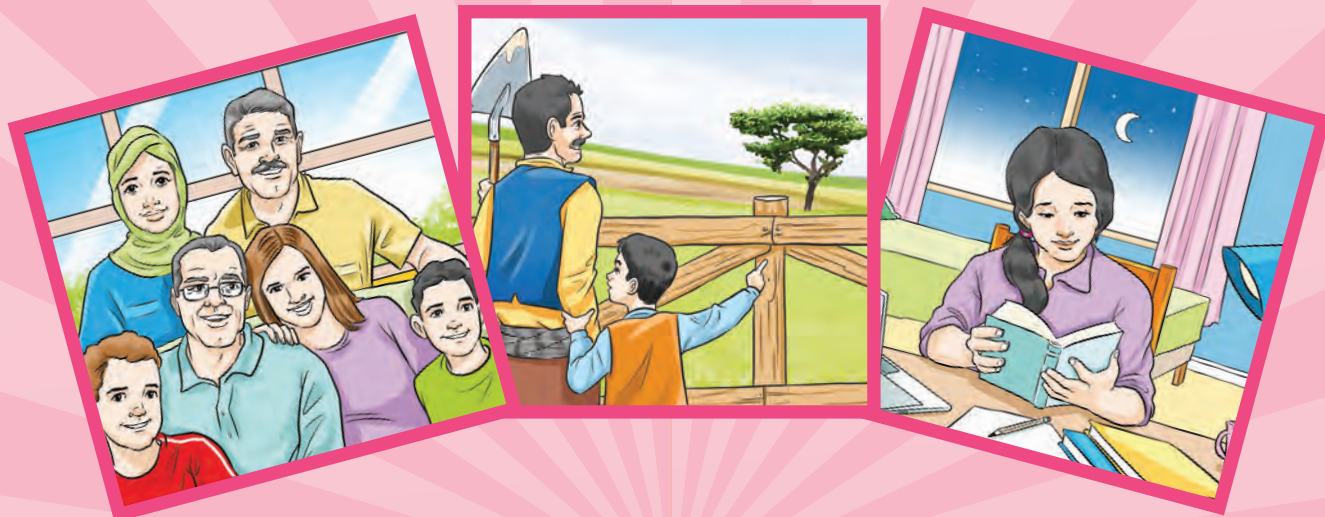

Zanayi u nezan qet beni yo?
(Zumer-9)

Uniteya 2.

Ez u Keyeyê Xu

Ma ina unite dî çita museni?

- Ma merdîmanê xu şînasnî.
- Ma muhîmiya merdîmatî musenî.
- Ma zemîranê şexîsî musenî.

Dinleme

Konuşma

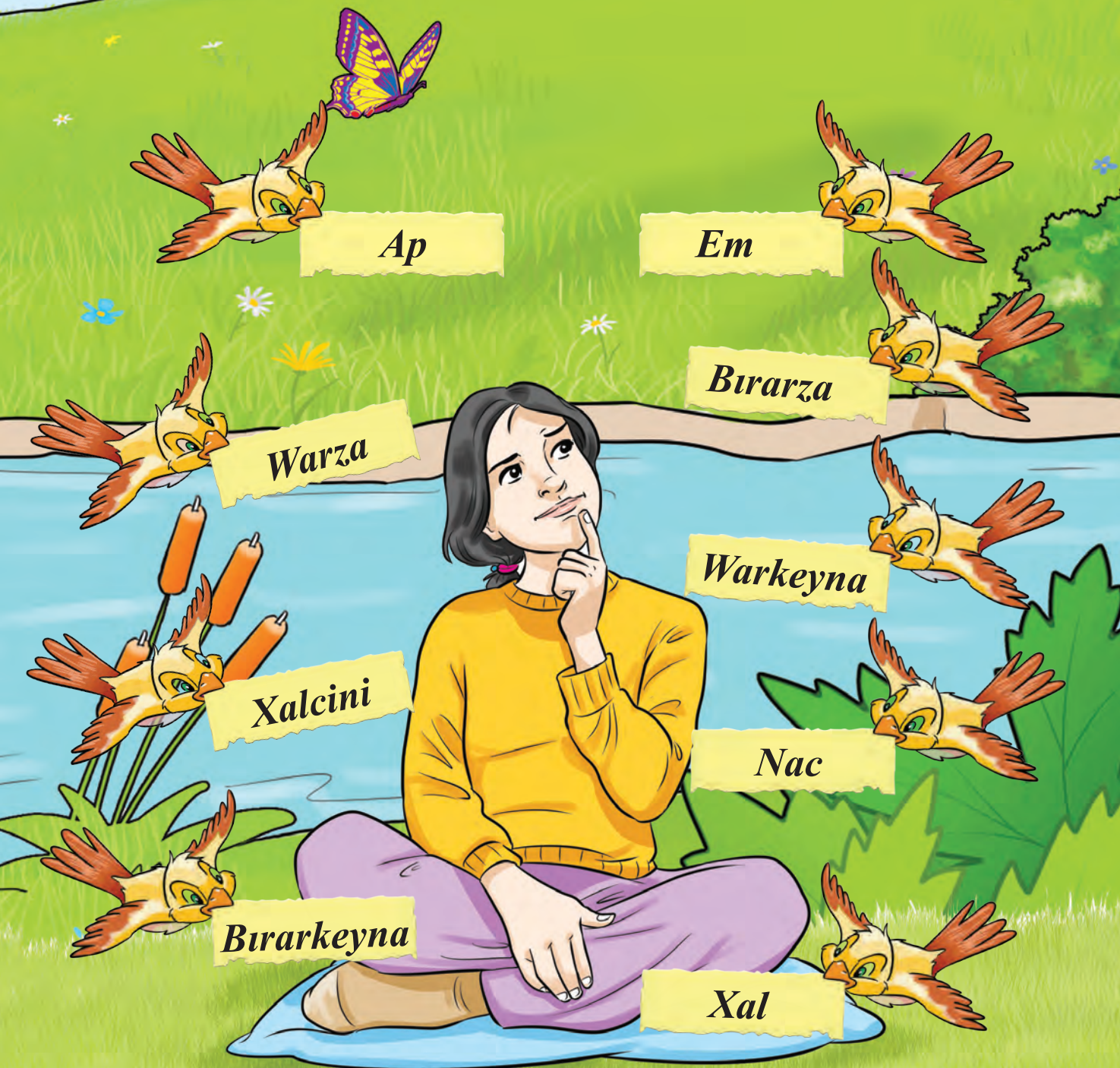
Okuma

Yazma

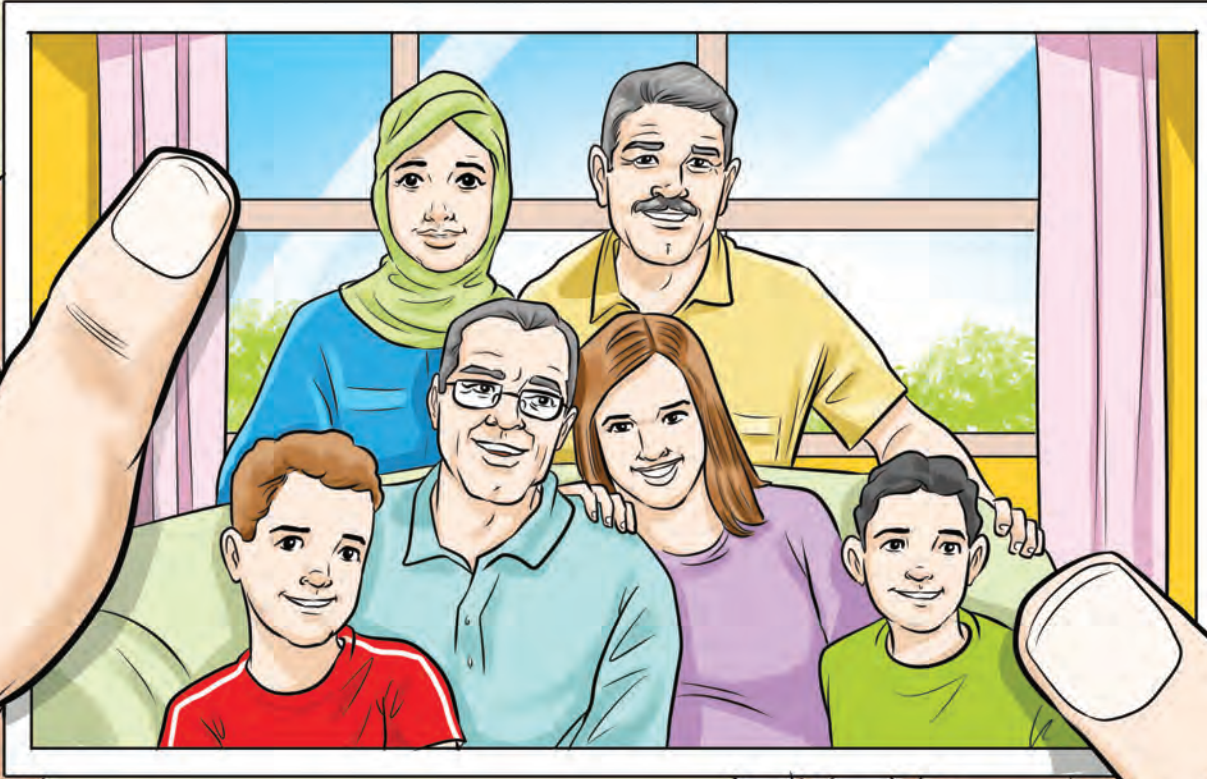
1

Bîwanên u qisey bikerên

2

Nuşteyê cêrini biwanên

Waya babiyê mî ema mî ya.
 Bîrayê babiyê mî apê mî yo.
 Waya dadiya mî xala mî ya.
 Bîrayê dadiya mî xalê mî yo.
 Xanîma xalê mî xalciniya mî ya.
 Xanîma apê mî naca mî ya.
 Keynaya bîrayê mî bîrarkeynaya mî ya.
 Lacê bîrayê mî bîrarzayê mî yo.
 Keynaya waya mî warkeynaya mî ya.
 Lacê waya mî warzayê mî yo.

2-A

Goreyê nuşteyî cayanê vengên dekerên

1. Lacê waya mî mî yo.
2. Keynaya bîrayê mî mî ya.
3. Waya dadiya mî mî ya.
4. Bîrayê babiyê mî mî yo.
5. Lacê bîrayê mî mî yo.
6. Keynaya waya mî mî ya.
7. Waya babiyê mî mî ya.
8. Bîrayê dadiya mî mî yo.

2-B

Eg cumleyî cêrîni raştî (R) gëletî (Ğ) binusên

1. Lacê waya mî warzayê mî yo. (.....)
2. Bîrayê babiyê mî xalê mî yo. (.....)
3. Xanîma xalê mî xalciniya mî ya. (.....)
4. Xanîma apê mî naca mî ya. (.....)
5. Keynaya bîrayê mî warkeynaya mî ya. (.....)

2-C

Îfade u nameyanê cêrinan biresnên yobinan

1 Babiyê bîrarzayê mî**A** Xal**2** Babiyê babiyê mî**B** Warza**3** Dadiya warzayê mî**C** Pîrik**4** Waya apê mî**Ç** Bîrarkeyna**5** Bîrayê xala mî**D** Bîra**6** Lacê waya mî**E** Way**7** Keynaya bîrayê mî**Ê** Em

A	B	C	Ç	D	E	Ê

2-Ç

Şîma zi merdîmanê xu bîdên şînasnayîş

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2-D

Xaçapers dî kelimeyanê merdîmati bîvinên u tabloya cêrin dî binusên

X	A	L	A	T	O	R	N	E	B
B	İ	B	I	R	A	R	Z	A	I
W	S	I	K	X	Q	L	A	C	R
A	X	R	N	A	C	U	W	G	A
R	Ğ	A	W	L	I	K	A	D	R
K	J	L	E	C	P	E	R	A	K
E	W	A	Y	İ	İ	Y	Z	D	E
Y	A	B	E	N	R	N	A	İ	Y
N	B	A	B	İ	I	A	R	M	N
A	Q	W	A	P	K	E	Y	N	A

.....			
.....			
.....			
.....			

3

Goştari bikerên u biwanên

BABÎ U LAC

Rocêk yo merdîm, lacê xu yê qici geno u şino hêga. Yo teyra keku yena hêgayê inan dî denîşena. Qic, babiyê xu ra perseno:

-Bawo! Ina çita ya?

Babiyê ey oniyeno qicê xu ra wuyeno u vano:

-Lawo! Ina keku ya.

Benate ra çend deqîqeyi viyereni. Qic heyne babiyê xu ra vano:

-Bawo, ina çita ya?

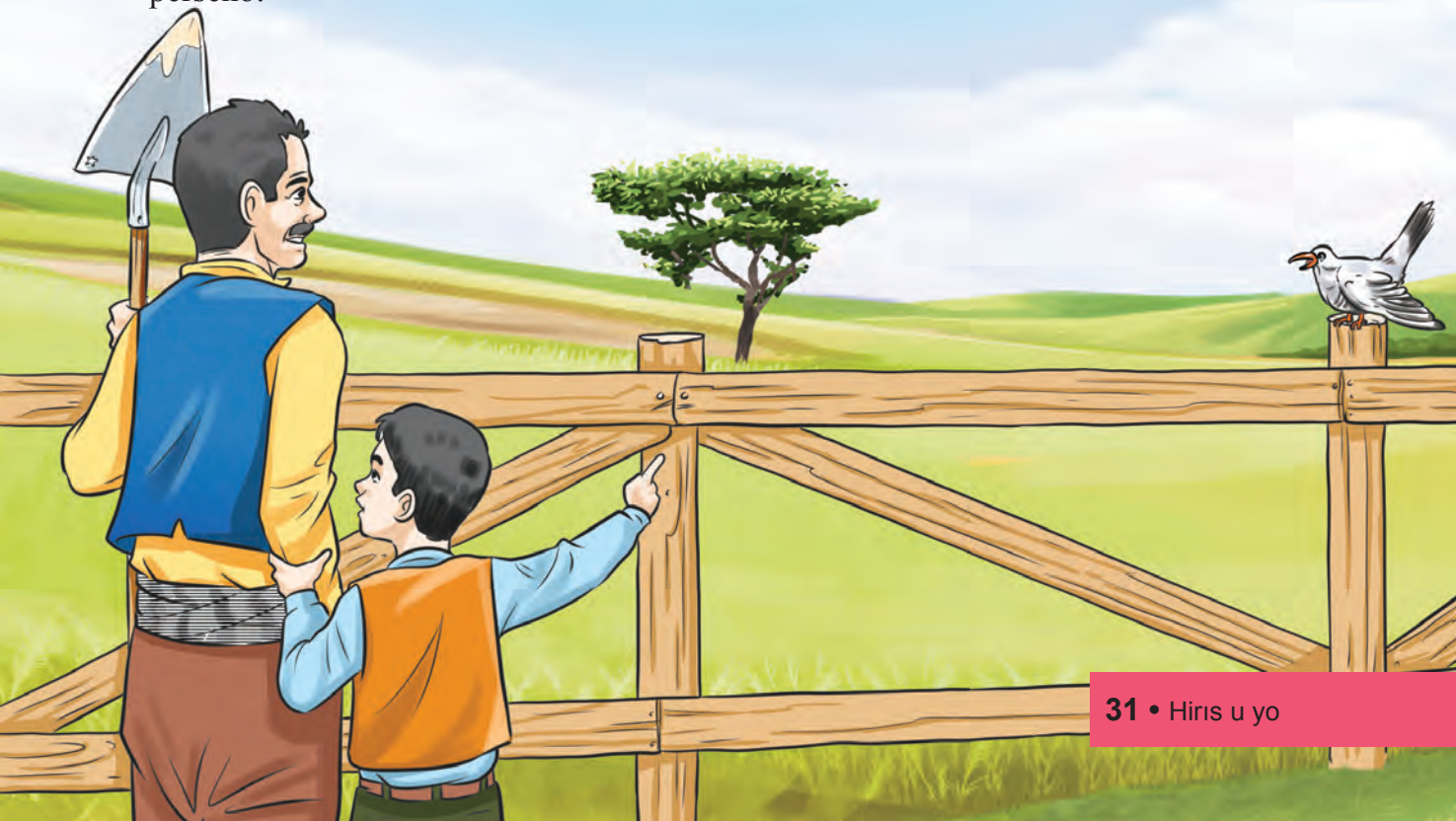
Babiyê ey heyne pê fekweşi qicê xu ra vano:

-Lawo, inay ra vani keku, mijdana wesari ya.

Qic o roc babiyê xu ra des hewi ina pers perseno. Babiyê ey zi her dor pê sebir u fekweşi cewab dano lacê xu, vano:

-Lawo, ina keku ya. Mijdana wesari ya, mijdana gulan a.

Roci rocan ser ra viyereni, serr kuwena serr dîma, lac beno pil u camerd. Babi zi beno kal u extiyar, teqet ra kuweno. Heyne yo rocê wesari dî babi u lac şini hêga. O roc heyne yo keku yena hêgayê inan dî denîşena. Ina dor merdîmo extiyar lacê xu ra perseno:

-Lawo, ina çita ya?

Lac oniyeno babiyê xu ra u vano:

-Bawo, ina keku ya.

Benate ra çend deqîqeyi viyereni. Merdîmo extiyar heyne lacê xu ra perseno:

-Lawo, ina çita ya?

Lacê ey tengzerri beno. Vengê xu keno berz u vano:

-Bawo, mî hema newe tu ra va, ina keku ya.

Bînêk wext kuweno ser. Merdîmo extiyar dorêna perseno:

Lawo, ina çita ya?

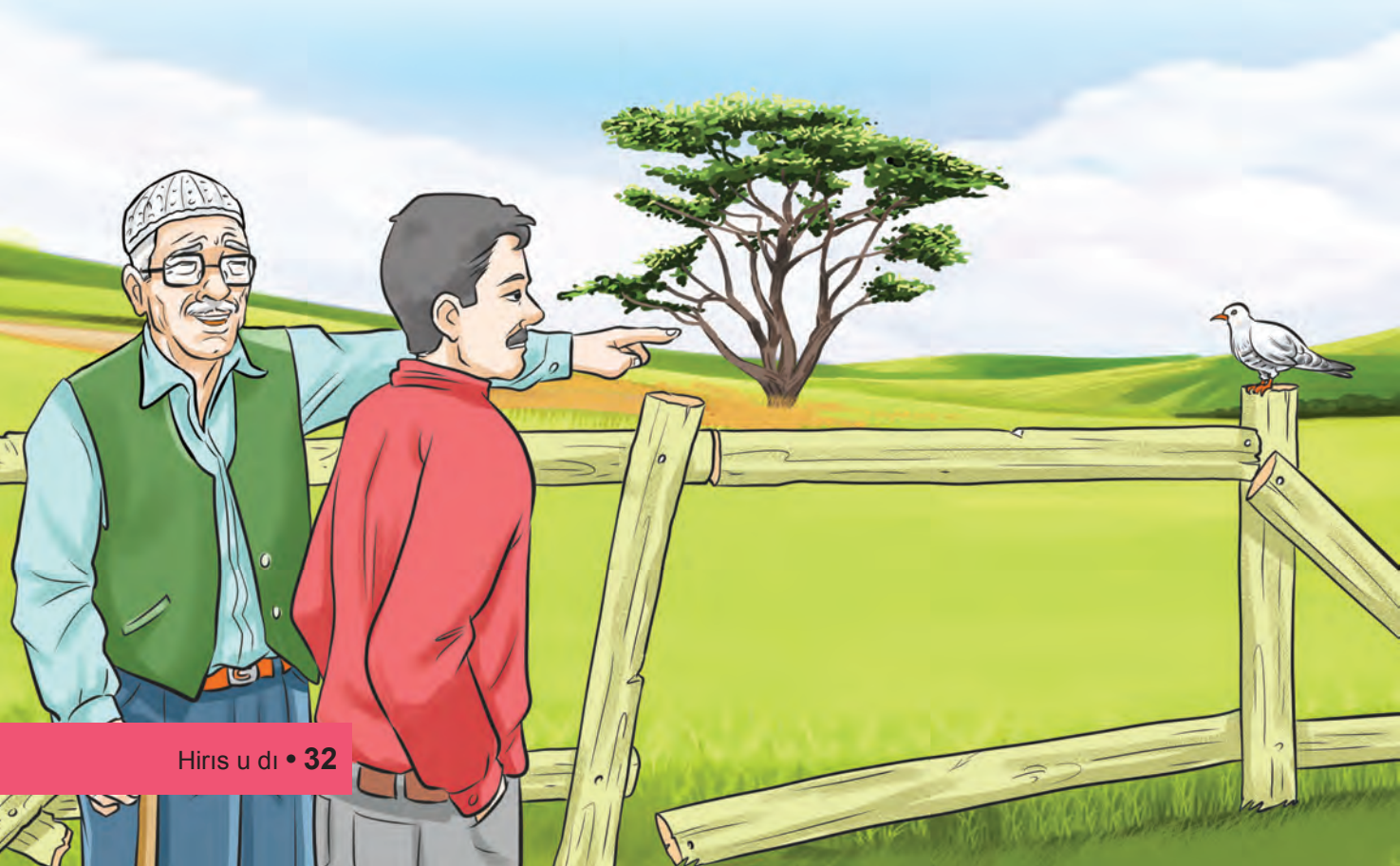
Lacê ey heyne vengê xu keno berz, bî tengzerri u hêrs vano:

-Bawo! Mî çend dori tu ra va, ina keku ya. Tî pê qest hîna keni?

Merdîmo extiyar peşmîriyeno u vano:

-Lawo! Tî vani qey ez nêzano ina keku ya. Ez cara tu ra perseno, ez tesela tu keno. Wextêk tî qic bî, mî tî ardi bî ino hêga. O roc heyne yo keku ame bî ino hêga. Tu çiqas mî ra persa, mî pê fekweşi cewab da tu. Mî nê ax u wax kerd nê zi mî zerra xu teng kerd. Mî hema hîri dori tu ra persa. Tu vengê xu berz kerd u pê tengzerri cewab da mî.

Lacê ey xetaya xu fam keno u qehrîyeno. Lew nano destê babiyê xu ra u cî ra helalti wazeno.

3-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cerinan binusên

1. Babi kamci lacê xu beno hêga?

.....

2. Kamci teyr yena hêga?

.....

3. Lac, babiyê xu ra çita perseno?

.....

4. Babi, seni cewab dano persanê lacê xu?

.....

5. Keku mijdana çitayi ya?

.....

6. Lac çira babiyê xu ra hêrs beno?

.....

7. Babi çira tesela lacê xu keno?

.....

8. Lac wext xetaya xu fam keno, se keno?

.....

3-B

Pê kelimeyanê cêrinan cumleyanê neweyan binusên

Tengzerri:.....

Fekweşi:.....

Tesel:.....

Peşmîriyayiş:.....

Qehîriyayiş:.....

Keku:.....

3-C

Şıma nuştêyê babi u laci ra çita fam kerd, binusên

.....

.....

.....

.....

.....

3-Ç

Semedê inê nuştêyi şıma eşkeni kamci sernuştêyan binusi?

1

2

3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3-D

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vîrazên

wuyena / ra / ey / xu / dadiya / oniyena / qicê

babi / perseno / lacê / ra / xu

lac / vano / xu / ra / babiyê

hêga / keku / ame bi / heyna

mı / teng / xu / nêkerd / zerra / qet

4

Goştari bikerên u biwanên

MERDIMATÎ

Ez hefteyo verin şiya kitabxane, mî miyanê kitabên dî derheqê merdimati dî kitabêk di. Mî kitab, kitabxane ra girot u ez şan ra şan ê kitabî wanena. Kitab zaf weşê mî şî, qismêkê inê kitabî hîna yo:

“Merdîmati zê yo dar a. Seni her dar rîstîm, qîrm u gîlan ra yena meydan, ma zi bî babkalan u merdîmanê xu cuyenî. Ê pê yobinan benî şa, paşt dani yobinan. Weşî u nêweşî dî, şayî u talî dî piya yî.

Ma pa dadi, babi, bîra u wayanê xu, yo keye yî. Ma ra ver keyeyê dadiya ma, babiyê ma esto. Dadi, babi, way u bîrayî inan zî estî. Ê heme merdîmî ma yî. Şîma zî pa merdîmanê xu cuyenî. Ap, em, nac hetê babi ra; xal, xalcînî u xala ma zî hetê dadi ra merdîmî ma yî. Lazîm o ma merdîmanê xu bîşînasnî, ma inan rê hurmet bikerî, ma inan ra hes bikerî, ma cayê inan bîzanî u ma inan ziyaret bikerî.”

- ez
- mî
- ma
- ê
- xu
- inan
- şîma

4-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrînan bînusên

1. Merdîmati zê çitayî ya?

.....

2. Kam hetê babî ra merdîmê ma yo?

.....

3. Kam hetê dadi ra merdîmê ma yo?

.....

4. Şîma inê nuşteyi ra çîta fam kerd?

.....

.....

.....

4-B

Eg cumleyî cêrîni raşt î (R) ğelet î (Ğ) bînusên

Lazîm o ma merdîmanê xu nêşînasnî u ma înan ziyaret nêkerî. (.....)

Ma merdîmanê xu rê hurmet kenî u cayê înan zanî. (.....)

Ma u merdîmî xu, ma şayî u talî dî têhet dî yî. (.....)

Merdîmî pê yobînan nêbenî şa u paşt nêdani yobînan. (.....)

4-C

Şîma dora peyin çî wext merdîmî xu ziyaret kerdî,
ino ziyaret ra behs bîkerên

.....

.....

.....

.....

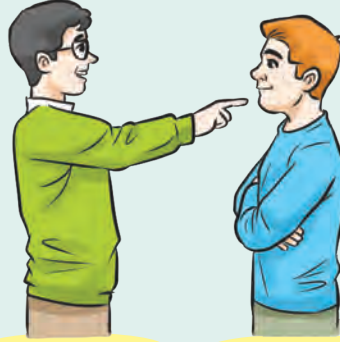
.....

5

Nuşteyê cêrini biwanên

Ez dadi u
babiye xu
ra zaf hes
keno.

Ti çî wext
şini keyeyê
embazê xu?

A roco
çarşeme apê
xu ziyaret
kena.

O her
roc waya
xu beno
mekteb.

Ma tetil dî şini
keyeyê pirikê xu.

Şima şan biyerên
keyeyê ma.

Ê qiyet dani
merdimanê xu.

5-A

Pê zemiranê cêrinan cumleyan binusên

• EZ • TÎ
• O • A • MA
• ŞİMA • Ê

5-B

Pê zemiranê cêrinan cayanê vengên dekerên

..... şan bê keyeyê ma, ma ders xebitiyeni.

..... hefte ra hefte şini salona spori.

..... otobus dî ca dani pîlanê xu.

..... wa her amnan biyero dewa ma.

..... rocanê paşeme şino karcayê babiyê xu.

• Tî
• A
• Ma
• Ez
• O
• Şîma
• Ê

Ma îna unite dî çîta musayî? ✓ ✗

☐ Ez merdîmanê xu şînasnena/o.

☐ Ez eşkena/o merdîmanê xu bîdî şînasnayiş.

☐ Ez zemiranê şexîşî şînasnena/o.

MISAFIRTÏ

Misafir p  rizq  xu yeno.
(Hedis)

Uniteya 3.

Mewsim u Teqwim

Ma ina unite dı çıta museni?

- Ma mewsiman şinasneni.
- Ma nameyê aşman u rocan museni.
- Ma sıfatan museni.

Dinleme

Konuşma

Okuma

Yazma

WESAR

Edar, nisan u gulan aşmî wesari yi. Wesari dî hewa beno nerm, vor heliyena. Her ca newe ra beno gani. Dari vîl akenî, teyr u turi mijdanê wesari dani. Mirçîki welatanê germinan ra ageyrenî u alon virazeni.

Wesari dî dari pînd dani. Erd beno germî u her ca beno zergun. Xuşxuşa aw her ca gena. Mewê enguran qeşiriyeno. Dormaleyê hêgayan gêriyeno u bostani pêrcin benî. Hêgayî cîb benî u gelemiyeno. Bostanî cîb benî, maşlayî viraziyenî u zerzewat yeno ramîtiş.

Ino mewsim dî yo wenîkiya weş u germiya şîrîn esta. Roci hêdî hêdî benî derg, şanan aşm xu mocnena.

Însan ino mewsim dî cîlanê tenikan xura dano. Qîcî pa melîmanê xu şînî deştan u tebiyet şînasnenî. Nameyê vîlan u vaşan musenî, heywanan şînasnenî. Qîcî bînêna zaf veciyenî teber u kayan kay kenî.

Ino mewsim dî hewa nîşka ra xerîpiyeno, varan vareno u hewa ge ge beno serd.

- her ca
- welatanê germinan
- ino mewsim
- wenîkiya weş
- germiya şîrîn
- cîlanê tenikan

1-A

Goreyê nuşteyî cewabê persanê cêrinan binusên

1. Wesari dî kamci aşmî estî?

.....

2. Wesari dî hewa senin o?

.....

3. Mewsimê wesari dî kamci gureyî benî?

.....

.....

4. Wesari dî qıcı şîni ça u se kenî?

.....

.....

1-B

Eg cumleyî cêrîni raşt î (R) gëlet î (Ğ) binusên

Edar, nisan u heziran aşmî wesari yî.

(.....)

Wesari dî dari vîl akenî, teyr u turî mijdanê wesari danî.

(.....)

Wesari dî erd beno germin u her ca beno zergun.

(.....)

Wesari dî roci hêdî hêdî benî kîlm.

(.....)

Wesari dî varan vareno u hewa ge ge beno serdîn.

(.....)

1-C

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vîrazên

dari / dî / vîl / akenî / wesari

.....

hêgayan / bostanî / u / dormaleyê / benî / pêrcin / gêriyeno

.....

merdimanê xu / deştan / qıcı / pa / şîni

.....

het ra / aw / xuşxuşa / yena / her

.....

AMNAN

Heziran, temuz u tebax aşmî amnani yî. Ino mewsim dî hewa germ o. Roci benî derg, şewî benî kîlm. Mektebî tetil benî.

Ino mewsim dî şar vaşanê xu çineno, dano patos ru u keno sîmer. Cîtyerî gileyê xu çinenî u zexireyê xu dekenî.

Qîcî ino mewsim dî hoz dî asnaw kenî, la dî maseyan deşîşenî. Qîcî bî keyeyanê xu şînî piknik u geyrenî.

Ino mewsim dî şarîstani zaf benî germ. Ino semed ra şar şîno cayanê wenîkan. Têkî şînî merkezanê tetilan têkî zî şînî dewan.

Zebeşa şîrîn a Diyarbekîrî, engura siya ya Erzinganî, isoto zerd ê Xarpêtî, sirê Dersimî, saya sur a Çoligî ino mewsim dî resenî.

Lazîm o merdîm ino mewsim dî tîca germî ver a zaf nêvîndero, cîlanê tenîkan u rengînan pîra bigero, wero gîran nêwero.

- zebeşa şîrîn
- engura siya
- isoto zerd
- saya sur
- tîca germî
- wero gîran

2-A

Goreyê nuşteyî cewabê persanê cêrinan binusên

1. Amnani dı kamci aşmî estî?

.....

2. Amnani dı hewa senin o?

.....

3. Qıcı bî keyeyê xu amnani dı şîni ça u se keni?

.....

4. Lazım o merdım amnani dı se kero?

.....

.....

2-B

Eg cumleyî cêrini raşt i (R) ğelet i (Ğ) binusên

Tebax aşma peyin a amnani ya.

(.....)

Amnani dı hewa hema serd o.

(.....)

Qıcı ino mewsim dı hoz dı asnaw keni.

(.....)

Amnani dı merdımı cılanê qalınan pıra geni.

(.....)

Zebeşa şîrin Çolig dı engura siya Dersım dı resena.

(.....)

2-C

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vîrazên

aşman / dı / hewa / germ / ını / o

.....

dekeni / zexireyê xu / u / çineni / ğelelyê xu / dewici

.....

germ / ını / beni / dı / zaf / aşman / şaristani

.....

dewan / merkezanê / tetilan / şîno / şar / u

.....

PAYİZ

Payiz, mewsimê hiriyin o. Keşkelon, tîşrino verin u tîşrino peyin aşmî payizi yî. Ino mewsim dî mektebî abenî.

Payizi dî hewa beno wenîk, hewa eğleb horin o, şîlî varena. Dari pelanê xu rîşnenî. Ino mewsim dî dînya bena zerîk. Teyrî şîmî bêrî. Cîtyerî cît kenî u bezre erzenî hêgayanê xu.

Şar ino mewsim dî tedarîkê zîmistanî vineno. Goştî vîrazîyena, tîrşu yena degîrotîş, zêzewat yeno wîşkkerdîş. Zê henar, bey, sêz, goz u terew fêkiyî ino mewsim dî resenî.

Payizo peyin dî sobayî roniyenî. Koli u komîr yenî gîrotîş. Cîlî qalînî kî ma wesarî dî wedartî bî, ma înan dolaban ra vecenî u pîra genî.

Ino mewsim dî ge ge hewa nîşka ra beno serd. Ino semed ra zê dîştîr, serdgîrotîş nêweşîyî benî vîla. Inay ra lazîm o ma mîqatê xu bîbî u wext dî aşî bîbî.

3-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan binusên

1. Payizi dı kamci aşmi esti?

.....

2. Payizi dı hewa senin o?

.....

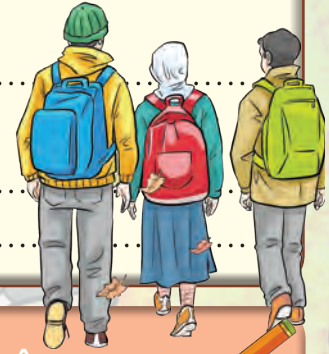
3. Şar mewsimê payizi dı se keno?

.....

4. Payizi dı kamci nêweşiyi esti u lazım o ma se bıker?

.....

.....

3-B

Eg cumleyi cêrini raşt i (R) gëlet i (Ğ) binusên

Payiz mewsimê çarın o.

(.....)

Keşkelon aşma verin a payizi ya.

(.....)

Payizi dı hewa beno wenık, hewa eğleb horın o.

(.....)

Payizo peyin dı sobayi wedariyeni.

(.....)

Ino mewsim dı ge ge hewa nışka ra beno serd

(.....)

3-C

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vırazên

keni war / xu / pelanê / dari

.....

hêgayanê xu / dewıcı / erzeni / bezre

.....

degırotış / yena / tırşu / ini / aşman / dı

.....

dıştar / zêdiyeni / serdgirotış / zê / u / nêweşiyi

.....

ZIMISTAN

Kanuno verin, kanuno peyin u sıbat aşmî zimîstani yî. Zimîstani dî roci benî kilm u şewî benî derg.

Zimîstan mewsimî tor serd o. Ino mewsim dî tic tay êsena. Her ca pê vora sîpî xemîliyeno. Zimîstani dî her ca cemed geno, puk u pager, qeşayo ğîdar esto.

Cîlî zimîstani qalîn î. Merdîm wext veciyeno teber, puncanê qalîn keno pay, lapîkan keno xu dest, kîlaw nano xu ser, qaput u kurk dano xu ra.

Qîcî inê mewsimî ra hes kenî; çunkî wext vor varena, qîcî gudvor kay kenî, merdîmvor virazênî u vor ser xu ğîj kenî.

Lazîm o ma qey weşîya xu ino mewsim dî zê purteqal, mandalîn fêkiyan bîwer.

- her ca
- vora sîpî
- puncanê qalîn

4-A

Goreyê nuşteyî cewabê persanê cêrinan binusên

1. Zımıstani dı kamci aşmî estî?

.....

2. Zımıstani dı hewa senin o?

.....

3. Qıcı teber dı kamci kayan kay kenî?

.....

4. Zımıstani dı ma qey weşıya xu kamci fêkiyan weni?

.....

.....

4-B

Eg cumleyî cêrini raşt î (R) ğelet î (Ğ) binusên

Merdım zımıstani dı puncanê qalınan keno pay.

(.....)

Zımıstani dı roci benî derg u şewî benî kılın.

(.....)

Cılı zımıstani tenık î.

(.....)

Zımıstan mewsimî tor germ o.

(.....)

Mewsimê zımıstani dı tic tay êsena

(.....)

4-C

Pê kelimeyanê cêrinan cumle vırazên

her ca / gena / sıpi / vora

.....

merdım / kurk / xura / dano / zımıstani dı

.....

kay / qıcı / kenî / gudvor

.....

beno / serd / ca / her / zımıstani dı

.....

5

Xebatanê cêrinan goreyê çar mewsiman virazên

5-A

Şima kamci mewsim ra hes kenî? Çıra?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5-B

Resiman u nameyanê mewsiman biresnên yobinan

Payiz

.....

.....

Zimistan

.....

.....

Amnan

.....

.....

Wesar

.....

.....

5-C

Goreyê melumatê cêrini cayanê vengani dî nameyanê mewsiman binusên

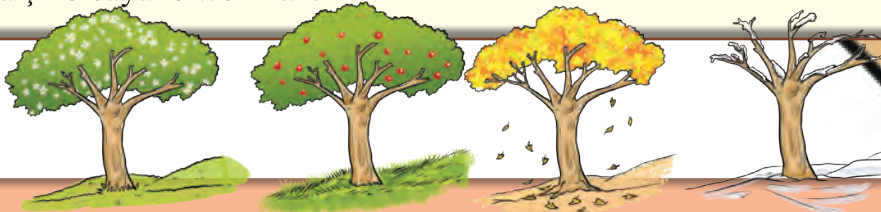

..... dî hewa serd o. Vor varena. Her ca cemıdiyeno. Merdım kınanê qalınan xura dano. Ino mewsim dî şewi derg i, roci zi kılın i. Qıcı gudvor kay kenî, merdımvor vırazeni.

..... dî tebiet newe ra gani beno. Hewa ino mewsim dî nerm o, varan zaf vareno. Cıtyeri cıt kenî, bostanan rameni. Buya vılan her ca gena. Ino mewsim dî aşmî nisani u gulani esti.

..... dî pelê daran beno zerd, dari pelê xu rışneni. Hewa beno wenik. Mektebi ino mewsim dî abeni. Henar, sêz, gozi, terew ino mewsim dî reseni.

..... dî hewa zaf germ o. Merdım kınanê tenikan xura dano. Qıcı ino mewsim dî asnaw kenî, maseyan depışeni. Merdım ino mewsim dî cayanê german ra şino cayanê wenikan.

5-Ç

Cewabê persanê cêrinan bîdên u binusên

1. Ma cılanê zımıstani amnan dî xura dî, se beno?

.....

.....

.....

2. Ma çıra her mewsim dî cılanê xu bedılneni?

.....

.....

.....

3. Şarıstanê şıma dî çar mewsimi seni viyereni?

.....

.....

.....

5-D

Sîfati ki cumleyanê cêrinan dî viyerenî inan îşaret
bikerên u pê inan cumleyanê neweyan binusên

Zımıstani dî her ca pê vora sıpi xemiliyeno.

Pirikê mî bostanê xu dî isoto zerd ramıt.

Ez engura siya ra hes kena.

Diyarbakır dî zebeşi girdi reseni.

Mî kîtabxaneyo pil ra kîtab girot.

5-E

Şıma kamci roc se keni, cêr dî binusên

Dışeme:

Sêşeme:

Çarşeme:

Pancşeme:

Yene:

Şeme:

Kırî:

5-Ê

Kamci mewsimi dî kamci aşmî estî biresnên yobinan

Amnan: Edar, Nisan, Gulan

Wesar: Heziran, Temmuz, Tebax

Zımıstan: Keşkelon, Tışrino verin, Tışrino peyin

Payiz: Kanuno verin, Kanuno Peyin, Sibat

ÇAR MEWSİMİ

Tı rocêk wırışti vılı u guli abiyi
Dar u teyr u turi govend naya ru
Erd biyo zergun ezman huyeno
Tebiet newe ra wırışto xu ser
Tı mijdanê wesari dani tic

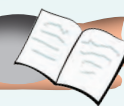
Tı rocêk wırışti tic vêşena
Hêga dı gele çiniyeno
Qici dew hê la dı asnaw keni
Duri ra buya fêkiyan yena
Tı verard şini germiya amnani ra

Tı rocêk wırışti daran peli rışnayı
Her ca ra vayo wenik yeno
Gılı daran hê şiyeni tê
Şılı werde werde varena
Tı fam keni payiz ameyo

Tı rocêk wırışti her ca sıpi yo
Dari serdver mısyel biyi
Qersê vor dano zerra merdımı
Tuti teber dı xu gij keni
Tı şık fineni cı zımıstan o

6

Biwanên u qisey bikerên

Hewa sayî yo

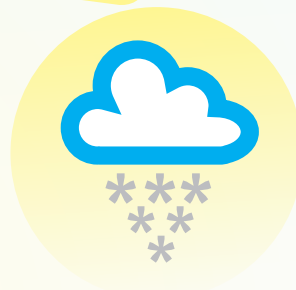
Hewa horn o

Şîlî varena

Torg varena

Vor varena

Hewa mijîn o

Va yeno

Hewa puk o

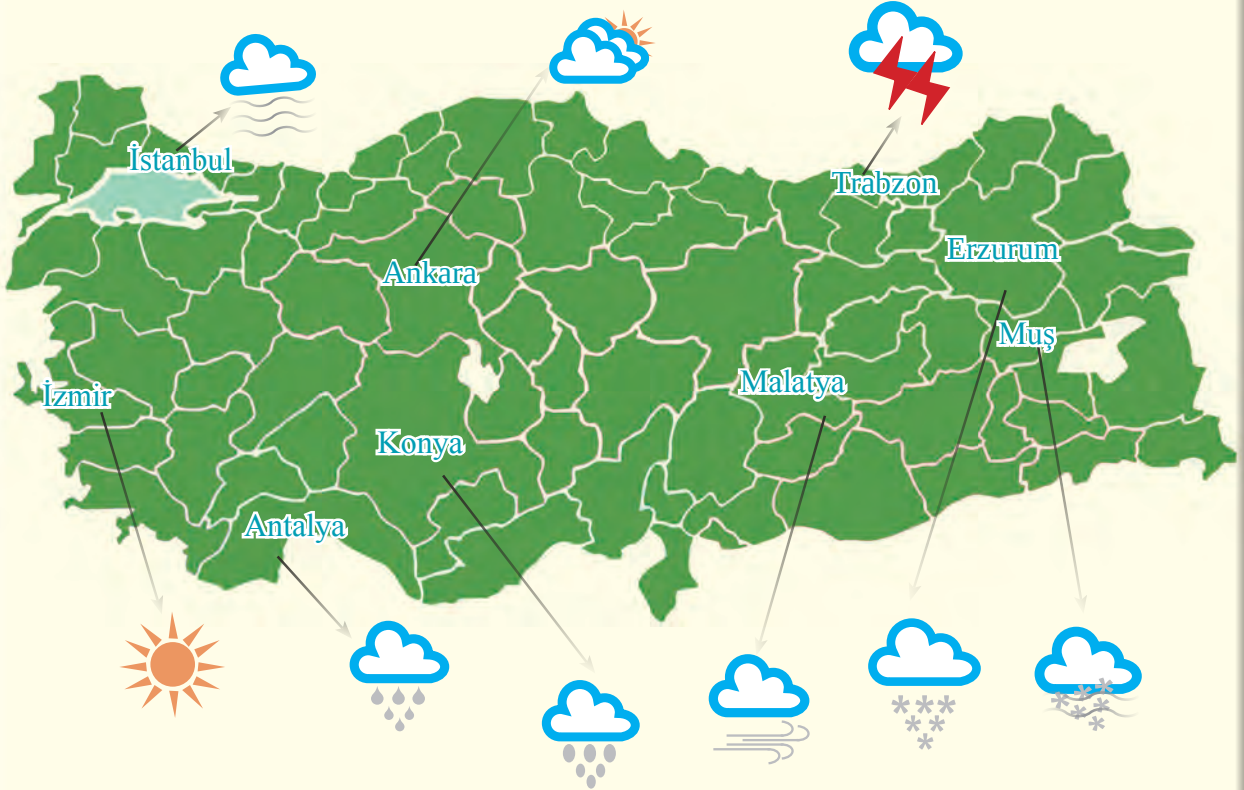

Rey gurena

WEZİYETÊ
HEWAYÎ

6-A

Goreyê xeriteyê cêrini weziyetê hewayi ê şaristanan cayanê vengani binusên

İstanbul dı hewa mijin o.

Ankara dı

İzmir dı

Antalya dı

Trabzon dı

Malatya dı

Erzurum dı

Muş dı

Konya dı

ĞELE

Yo dew dı, dı bırayi esti bî. Bırayo pîl zeweciyayi bî u wayirê kulfeti bî. Bırayo qıc ezeb u teyna bî. Babiyê inan ra yo hêga mend bî. Bırayi her serr payiz dı ino hêga dı ğele rameni u amnan dı çineni. Cuyin ra dîma ğeleyê xu keni pêlekên u benateyê xu dı bar keni. Dı bırayi zi ğeleyê xu beni dekeni embarê xu. Benate ra çend roci viyereni, bırayo qıc xu bî xu vano:

-Ez ezeb o, kum u kulfetê mı çin o, ihtiyaciya mı zi tay a. Ino ğele mı rê zaf o. Labelê bırayê mı wayirê qıcan o, barê ey gıran o.

O roc ra dîma bırayo qıc, her şew pê nımîtık yo pêlekê ğele yi nano peru, beno embarê bırayê xu dı keno ru.

Ê rocan dı bırayo pîl zi xu bî xu fikiriyeno:

-Ez u bırayê xu ma her serr hêgayê xu piya rameni, piya mıqatê cı beni u piya çineni. Ma ğeleyê xu zi keni dıcê. Labelê zerra mı rehet niya; çunki ez wayirê keye u qıcan o. Eg ez bibi extiyar, qıcı mı oniyeni mı ra. Labelê bırayê mı ezeb o, çikesê ey çin o.

Bırayo pîl zi nimeyê şew dı miyanık ra pêlekê ğele yi erzeno xu paşt u beno dekeno embarê bırayê xu.

Her dı bırayi yobinan ra bêxeber, çend serri ğeleyê xu beni dekeni embaranê yobinan. Şewêk nimeyê şew dı, heyne dı bırayi zi yobinan ra bêhayî, wext pêlekê ğele yi erzeni xu kıft u hetê embarê yobinan ra şîni, gineni yobinan ru. O wext bırayi her çi fam keni, peşmıriyeni u verard şîni yobinan ra.

7-A

Şima inê nuşteyi ra çita fam kerd, binusên

7-B

Semedê inê nuşteyi şima eşkeni kamci sernuşteyan binusi?

1

2

3

7-C

Goreyê nuşteyi cumleyanê cêrinan temam bikerên

Cuyin ra dîma geleyê xu.....

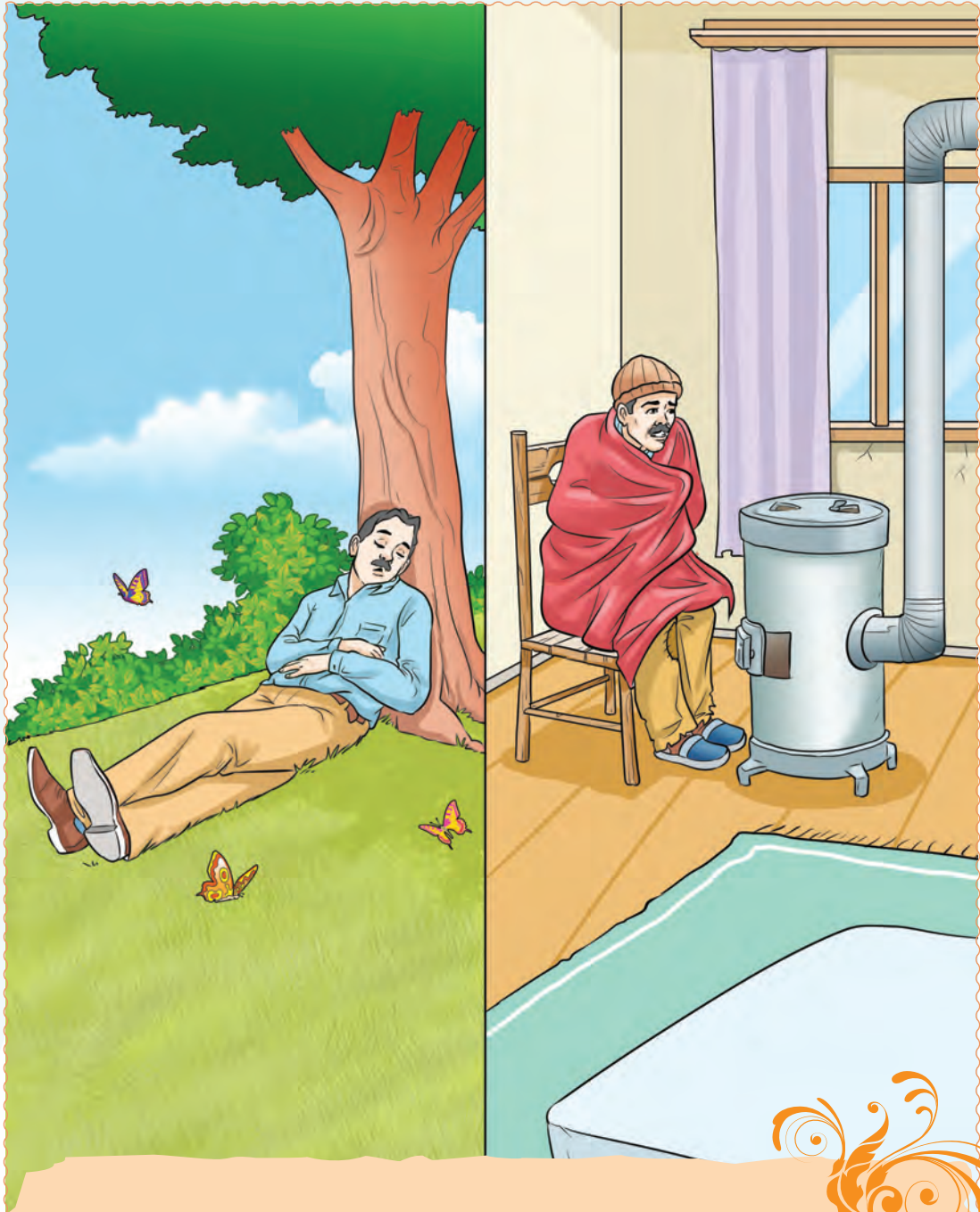
Dî birayi zi.....

Ê rocan dî bîra.....

Ma ina unite dî çita musayi? ✓ ✗

- ☐ Ez xîsusiyezanê mewsiman şînasnena/o.
- ☐ Ez nameyê mewsiman u aşman zana/o.
- ☐ Ez eşkena/o sıfatanê yo nuşteyi bivini.

HEDREYÎ

Amnani keyf keno, zımıstani wel pıf keno.

(Vateyê verinan)

Uniteya 4.

Beden u Sihat

Ma ina unite dî çita museni?

- Ma waslayanê zerreyê bedeni şinasneni.
- Ma qeydeyanê weşî museni.
- Ma bestoğan museni.

Dinleme

Konuşma

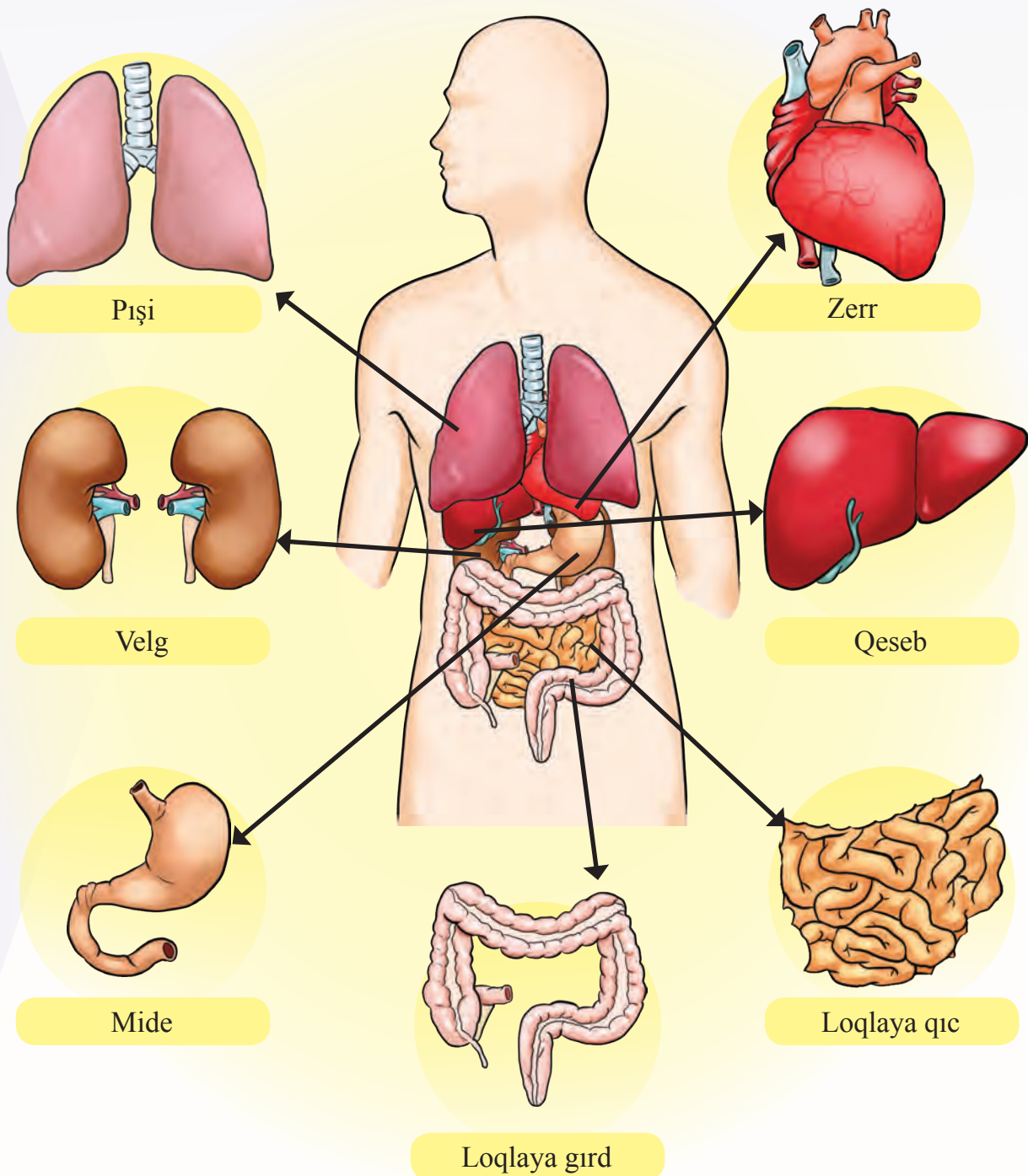
Okuma

Yazma

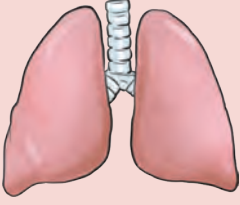
1

Bıwanên u qısey bıkerên

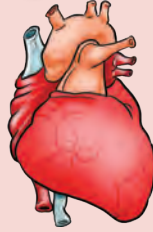

2

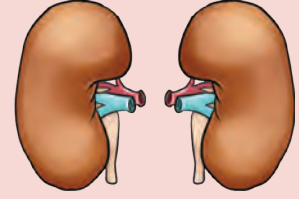
Bıwanên u qısey bıkerên

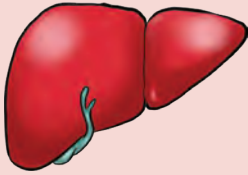
Pışı: Wext ma nefes geni oksijen yeno pışıya ma. Pê ino oksijen pışıya ma dı guniya ma pak bena.

Zerr: Guni şırawena wucudê ma.

Velgi: Guniya ma nasalneni u çıyanê xıraban miyanê guni ra veceni.

Qeseb: Şeker, germi u serdiya wucudê ma eyar keno.

Mide: Çıyi ki ma weni yeni mideyê ma. Mide, inan taneno u hemelneno.

Loqlaya qıc: Çıyi ki mide dı hemeliyeni yeni loqlaya qıc. Çıyi ki wucudê ma rê faydeyê inan esto, tiya ra reseni guniya ma.

Loqlaya gırd: Çıyi ki bêfaydeyi loqlaya qıc ra yeni tiya u tiya ra erziyeni teberê wucudi.

2-A

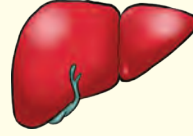
Kelimeyanê cêrinan u resıman bıresnên yobinan

A

Pışı

1

B

Zerr

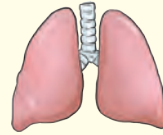
2

C

Velg

3

Ç

Qeseb

4

D

Loqlaya gırd

5

A	B	C	Ç	D

2-B

Cayanê vengın pê kelimeyanê cêrinan dekerên

Çiyi ki bêfaydeyi hetê ra beden ra erziyeni teber.
 weri taneno u hemelneno.
 oksijen gena u guniya ma kena pak.
 guni şırawena wucudê ma.

- pışı
- zerr
- loqlaya gırd
- mide

3

Goştari bikerên u biwanên

MA QEY WEŞIYA XU SE BIKER?

Melîm qey paki u weşi yo wezîfe da Şeyma. Nameyê wezîfeyê Şeyma, “ma qey weşiya xu se keni?” bî.

Şeyma seba ino wezîfe şî kitabxane. Kitabana ra qey wezîfeyê xu melumat arêda. Dadi u babîyê xu ra pers kerd. Merdîmanê xu ra zi melumat girot, wezîfeyê xu hedre kerd.

Rocê wezîfeyî Şeyma ro wîrîşt, xu hedre kerd u şî mekteb. Şeyma veciya texte u va:

-Gelê embazan! Ma qey weşiya xu se keni, ma se biker? Mî verco qey weşi u pakiya xu tay çiyî kerdên; labelê inê wezîfeyî ra dîma mî fam kerd kêmiya mî zaf a. Lazîm o ma qey weşiya xu inan biker:

- Ma spor biker.
- Ma wer ra ver u pey destanê xu bîşu.
- Ma dîndanên xu her roc firçe biker.
- Ma leş u cîlanê xu pak depîş.
- Ma wer u şîmîtişê xu rê diqet biker.
- Ma xu serd u germ ra bîpaw.
- Ma her roc honê xu tam bîger.

• u
• zi
• labelê

3-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan binusên

1. Melim, qey çitayi wezife da Şeyma?

.....

2. Nameyê wezifeyê Şeyma çita yo?

.....

3. Şeyma wezifeyê xu seni hedre kerd?

.....

.....

4. Şeyma seni pê kêmasiya xu hesiya?

.....

3-B

Şima qey weşiya xu se keni?

3-C

Eg cumleyi cêrini raşt i (R) ğelet i (Ğ) bînuşên

- Lazım o ma zımıstani dı kınca nê tenıkan pıra bıger. (.....)
- Lazım o ma leş u cılanê xu pak depış. (.....)
- Lazım o ma timotim daru bıwer. (.....)
- Lazım o ma wer u şımıtışê xu rê diqet bıker. (.....)
- Lazım o ma ge ge dındananê xu firçe bıker. (.....)
- Lazım o ma fêki u zerzewat bışu u bıwer. (.....)
- Lazım o ma spor bıker. (.....)

3-Ç

Goreyê resıman cayanê vengın dekerên

1.

Ino resım raşt/ğelet o;
çunki.....

2.

Ino resım raşt/ğelet o;
çunki.....

3.

Ino resım raşt/ğelet o;
çunki.....

4.

Ino resım raşt/ğelet o;
çunki

NÊWEŞÎ

Hîni payiz viyert bî, zımıstan hêdi hêdi ame bî. Hewa bîbî serd, vor vara bî. Ehmedi embazanê xu dîr gudvor kaykerd, merdımvor vıraşt. Mudeyêko derg miyanê vor dî mend. Ehmedi xu hol nêpışt bî, cılı zımıstani zi xu ra nêdayi bî.

Şew nışka ra adırê Ehmedi zêdiya. Ehmedi dadi u babiyê xu aya kerdî. Babiyê Ehmedi dêstır geyra 112. Mudeyêko kılm ra pey ambulansa servisa lez ame. Ambulans, Ehmed berd nêweşxane. Toxtori cad Ehmed muayene kerd. Ehmedi serd girot bî. Toxtori qey Ehmedi ilac nuşt u cı ra va, “Xu nêweşî ra bıpaw. Weşiya ma zaf muhim a. Eg ma bibi nêweş, ma nêşkeni wer ra tam bıger, embazanê xu dîr kay biker, dersa xu bıxebıti; çunki her çi ra ver weşî yena.”

Babiyê Ehmedi eczaxaneyo nobetdar ra ilac girot. Ehmedi goştariya toxtori kerd. Roco bin keye dî mend, istirehet kerd u ilac werd. Ehmed riyê nêweşî ra yo roc nêşî mekteb; labelê roco bin hîni bî weş, cılı zımıstani xu ra dayi u pê keyfweşî şî mekteb.

- zi
- u
- çunki
- labelê

4-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cerinan binusên

1. Ehmed pê çita şî nêweşxane?

.....

2. Ehmed çira bî nêweş?

.....

3. Babiyê Ehmedi çara ilac girot?

.....

4. Ehmed seni bî weş?

.....

5. Qey xu serd ra pawitiş lazîm o ma se kerî?

.....

4-B

Pê kelimeyanê cêrinan cumle virazên

ra / nîşka / zêdiya / Ehmedi / adirê

.....

Ehmed / nêweşxane / şî / ambulans / pê

.....

muhim / zaf / a / weşî

.....

Ehmedi / kerd / babiyê xu / goştariya

.....

nuşt / toxtori / daru / Ehmedi / semedê

.....

4-C

Cayanê vengên pê kelimeyanê cêrînan dekerên

Mudeyêko kilm ra pey ambulansa ame.

Babiyê Ehmedi geyra 112.

Toxtori cad Ehmed kerd.

..... xura dayi u pê keyfweşi şî mekteb.

Ehmedi roco bin kerd

- *cûlî zîmîstani*
- *muayene*
- *dêstir*
- *servîsa lez*
- *istîrehet*

4-Ç

Cumleyanê cêrînan pê bestoğan dekerên

Roco dîşeme ez embazê xu ma şîyi eczaxane.

Ez nêweş nêbena ez feki wena.

Mezg muhim o heme waslayi ma muhim i.

Ma wer ra ver wer ra pey destanê
xu şuwenî.

Mî emserr derzina dîştîr da xu ru.

- *u*
- *labelê*
- *çunki*
- *zî*
- *hem... hem...*

4-D

Pê kelimeyanê cêrînan cumleyanê neweyan binusên

Toxtor.....

Servîsa lez.....

Nêweşi.....

Eczaxane.....

Ambulans.....

5

Nuştayê cêrini bîwanên

WASLAYA MUHİM

Lıngan, destan u sareyi miyanê xu dı munaqêşe kerdên. Her yoyi vatên ez muhim a zê şıma.

Lıngi vani:

-Eg ma çini bi şıma nêşkeni şiyeri cayêk. Şıma her wext zê daran u vılan cayê xu dı maneni. Gıraniya şıma ma ser dı ya. Lazım o şıma cayê ma bızani u qıymet bıdı ma.

Desti vani:

-Şıma raşt vani; labelê ma muhimi zê şıma. Eg ma çini bi şıma çı gure rê beni.

Heme kar u gureyê şıma ma keni. Şıma pê ma werê xu weni, awa xu şımeni. Şıma pê ma xu keni pak. Bê ma nê dındani fırçe beni nê zi wer weriyeno. Ma hem daran ra fêki tera keni hem zi cılan dani şıma ra. Ma ra nêbo heyatê şıma zaf beno çetın.

Sare vano:

-Şıma heme kê m fıkırıyeni. Bıniyeni mı ra çımı, goşi, dındani, pırnık, fek, zıwan mı dı ca geni. Mezg zi mı dı ca geno. Ez heme hereketanê şıma pê mezg qontrol keno u telimat dano. Çımı çini bi şıma se keni? Holı, xırabi, rındi, pisi pê çıman yeni vinayış. Ma pê goşan vengın şınaweni, deyir u lawıkan goştari keni. Ma pê zıwani fıkranê xu eşkera keni. Pê zıwani guzın, şırın, tal u tırş fam beno. Eg pırnık çin bo, buya vılan seni yena girotış. Dındani çini bi wer seni yeno cawıtış?

Waslayi bedeni benateyê xu dı derg u dila munaqêşe keni. Labelê pê hesiyeni ki heme waslayi besteyê yobinan i. Eg yo wasla çin bo, ê waslayi bini nêşkeni çik bıkeri. Wucud dı qet yo wasla, waslaya bin ra muhim niya. Heme waslayi ma zaf muhim i. Weşıya waslayanê xu rê diqet bıkerên.

5-A

Goreyê nuştêyi cewabê persanê cerinan binusên

1. Kamci waslayi munaqêşe keni?

.....

2. Wezifeyê goşi çıta yo?

.....

3. Wezifeyê pırnık çıta yo?

.....

4. Fıkıriyayış wezifeyê kamci wasla yo?

.....

5. Pê kamci wasla tam yeno girotiş?

.....

5-B

Pê kelimeyanê cêrinan cumleyan binusên

Mezg:.....

Wasla:.....

Wucud:

Goş:.....

Sare:.....

5-C

Kamci gure pê kamci wasla beno binusên

Mektub pê yeno nuştış.

Wer pêyeno cawitiş.

Gud pê yena kaykerdiş.

Buy pê yena girotiş.

Kıtab pê yeno wendiş.

5-Ç

Kamci wasla çı gure kena biresnên yobinan

A geyrayiş

B depıştış

C qalkerdiş

Ç fıkırıyayış

D cawıtış

E vinayış

Ê şınawıtış

1

2

3

4

5

6

7

A	B	C	Ç	D	E	Ê

Ma ina unite di çita musayi? ✓ ✗

- ☐ Ez waslayanê zerreyê bedeni şınasnena/o.
- ☐ Ez qeydeyanê weşi zana/o.
- ☐ Ez bestoğan şınasnena/o.

WEŞÎ

Nêweşi pê astor yena pê lîngan şîna.
(Vateyê verinan)

Uniteya 5.

Trafik u Sehayet

Ma ina unite dî çita museni?

- Ma nameyê wesayitan museni.
- Ma lewhayanê trafiki şinasneni.
- Ma qeydeyanê trafiki museni.
 - Ma edatan şinasneni.

Dinleme

Konuşma

Okuma

Yazma

1

Bıwanên u qisey bikerên

Texsi

Otobus

Teyare

Gemi

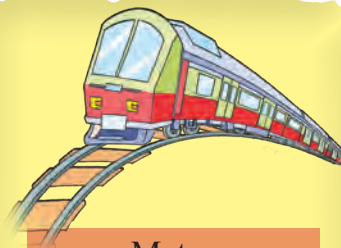
Kelek

Ambulans

Helikopter

Metro

Bisiklet

Tren

2

Biwanên u qisey bikerên

Kamci wesayiti kamci rayir ra şîni

Texsi, dolmiş, otobus, bisiklet, motor u kamyon
rayirê erdi ra şîni

Teyare u helikopter rayirê
hewayi ra şîni.

Tren u metro rayirê asîni ra şîni.

Gemi, kelek u vapur aw
ser ra şîni.

Kam kamci wesayit rameno?

Şofor; texsi,
dolmiş, otobus,
kamyon rameno.

Pilot; teyare
u helikopter
rameno.

Kaptan; gemi u
vapur rameno.

Makinist, tren
rameno.

2-A

Kamci wesayiti kamci rayir şıxulneni binusên

..... u rayirê erdi ra şini.
 u aw ser ra şini.
 u rayirê asini ra şini.
 u hewa ra şini.

2-B

Kam kamci wesayit rameno binusên

Êyi ki otobus, dolmiş, texsi rameni tera vani
 Êyi ki helikopter u teyare rameni tera vani
 Êyi ki gemi u vapur rameni tera vani
 Êyi ki tren rameni tera vani

2-C

Eg cumleyî cêrini raşt i (R) ğelet i (Ğ) binusên

Bisiklet rayirê asini ra şina.	(.....)
Teyare u helikopter hewa ra şini.	(.....)
Tren aw ser ra şina.	(.....)
Dolmiş u otobus erdi ser ra şini.	(.....)
Makinist, tren u helikopter rameno.	(.....)
Şofor wesayitanê erdi rameno.	(.....)
Pilot, wesayitanê hewayi rameno.	(.....)
Kaptan, wesayitanê erdi u hewayi şıxulneno.	(.....)

2-Ç

Wesayiti cêrini kamci rayiri dî şîni bînusên

2-D

Goreyê xu cewabê persanê cêrinan bînusên

1. Şîma pey kamci wesayit şîni mekteb?

2. Şîma heta ınka nîştî kamci wesayitan?

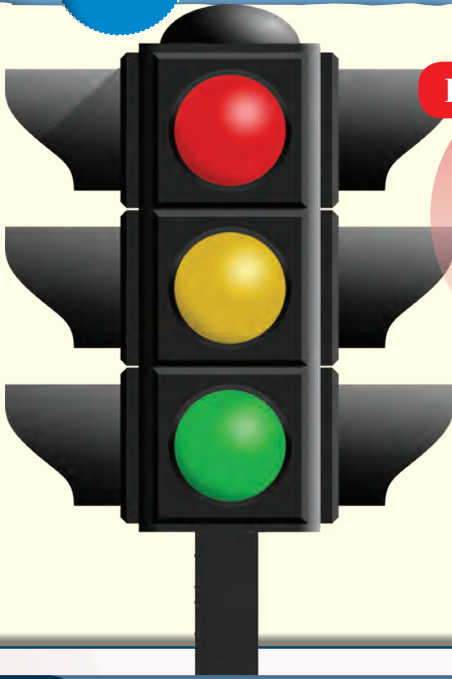
3. Şîma pey kamci wesayitan seyahet kenî?

4. Şarîstanê şîma dî kamci wesayiti zaf şîxuliyenî?

5. Şarîstanê şîma dî kamci rayiri u wesayiti estî?

3

Nuşteyê cêrini biwanên

LEMBAYA SUR

Vînder!
Ma lembaya sur
dî vînderî.

LEMBAYA ZERD

Xu hedre bîker!
Ma lembaya zerd
dî xu hedre kenî.

LEMBAYA KESK

Raviyer!
Ma lembaya kesk
dî raviyerenî.

3-A

Eg cumleyî cêrini raşt î (R) gelet î (Ġ) bînuşên

Ma lembaya sur dî raviyerenî.

(.....)

Ma lembaya kesk dî raviyerenî.

(.....)

Ma lembaya zerd dî xu hedre kenî.

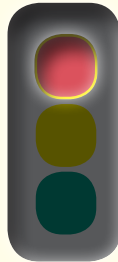
(.....)

3-B

Ma kamci lembe dî se kenî, goreyê resiman cewab bîdên

.....

.....

.....

4

Biwanên u qisey bikerên

Rayirê talebeyan

Rayirê peyayan

Lembayi trafiki

Rayir dî xebat esta

Cayê park

Rayirê tren

Dîngê otobus

Nêweşxane

Rayirê bisiklet

Raşteyê teyare

Serviyer

Bînviyer

4-A

Raştê lewhayanê cêrinan resim dî îşaret bikerên

Rayirê talebeyan

☐

☐

☐

Serviyer

☐

☐

☐

Cayê park

☐

☐

☐

Lembayi trafiki

☐

☐

☐

Dîngê otobus

☐

☐

☐

Rayirê peyayan

☐

☐

☐

5

Goştari bikerên u biwanên

QEYDEYÎ TRAFİKÎ

Merheba wendekari delali!

Şîma zerreyê hefteyi dî her roc yeni mekteb, keni u her roc veciyeni teber. Şîma rayiri dî peya şîni, nîşeni wesayitan. Her ca dî qeydeyi estî, dî zi zaf qeydeyi estî u ma mî qeydeyan çendêk biyari ca, ma hîndêk rehet keni.

Ino hefte hefteyê trafîki yo. Ez zi inka derheqê qeydeyanê trafîki dî melumat dano şîma.

-Wext şîma şîni weverê rayiri, lazîm o şîma wesayitan rê diqet bikeri. Eg rayir dî wesayit çin bo, şîma eşkeni bîviyeri.

-Lembaya kesk takoti bo zi heta wesayiti nêvînderi meviyerên weverê rayiri.

-Wext şîma viyereni, peyaviyer bîşixulnên.

-Cayo ki tede çin o, lazîm o şîma verco bîni kîştâ çep ra, dîma bîni kîştâ raşt ra, dora peyin bîni kîştâ çep ra. Eg rayiri dî wesayit çin bo bîviyerên.

-Cehde u kuçeyan dî lazîm o şîma peyarayir bîşixulni u kîştâ raşt ra şîyeri. Eg çin bo, lazîm o şîma kîştâ çepa rayir ra şîyeri.

-Cayo ki tede u esto, inan bîşixulnên.

-Wext şîma nîşeni wesayit u ra yeni war, lez mekerên.

-Eg ma qeydeyanê trafîki rê diqet bikeri, ma eşkeni xu qezayan ra bîpawî.

5-A

Cayanê vengên ê nuştayi pê kelimeyanê cêrinan dekerên

wesayit

peyaviyer

seyahet

peyarayir

serviyer

trafik

bıvıyer

wever

5-B

Pê kelimeyanê cêrinan cumleyanê neweyan bıvên

Cehde:.....

Trafik:.....

Rayir:

Lembaya kesk:

Peyarayir:

Polisê trafiki:

5-C

Goreyê xu cewabê persanê cêrinan bıvên

1. Wext şıma şini mekteb, rayir dı çıtayi rê diqet kenî?

.....

2. Wext şıma yo ihlalê qeydeyê trafiki bıvini, şıma se kenî?

.....

3. Mektebê şıma dı derheqê qeydeyanê trafiki dı çı fealiyeti vıraziyenî?

.....

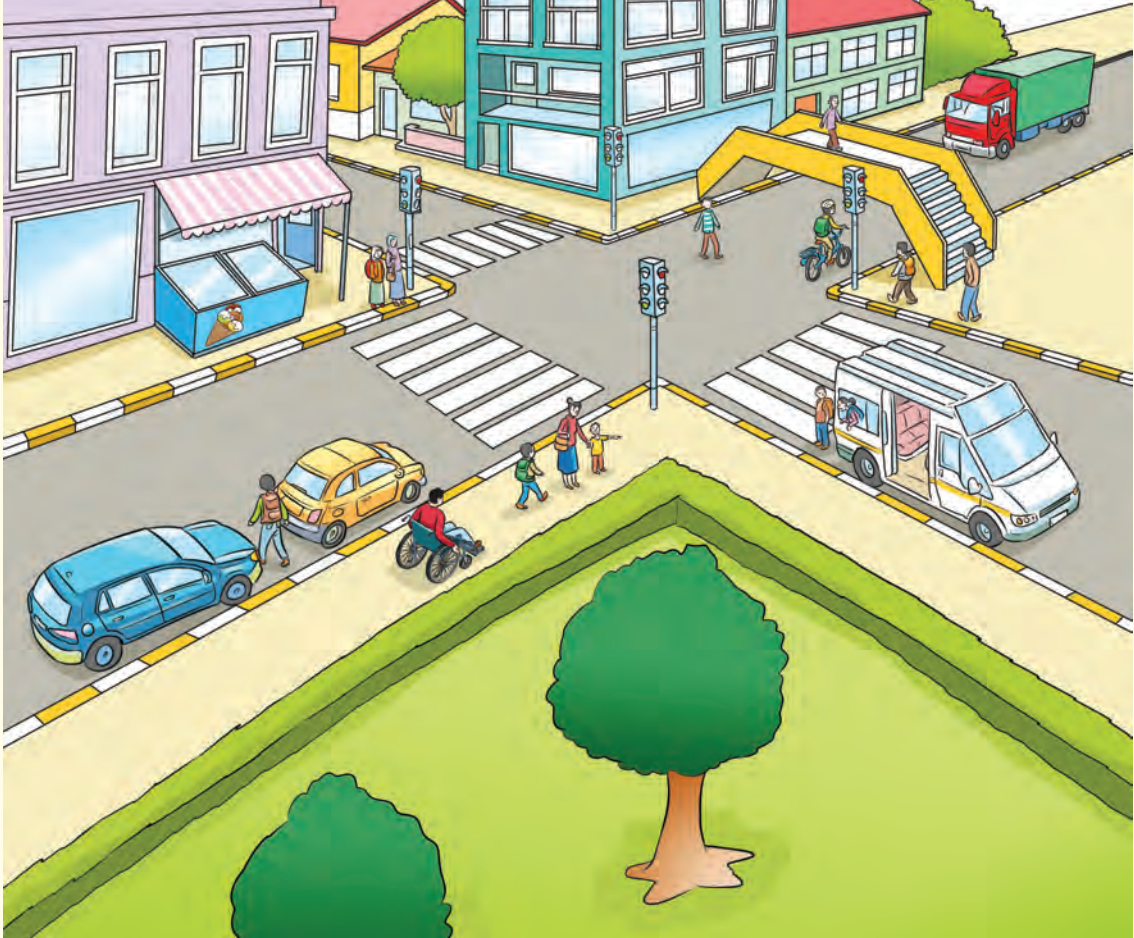
.....

.....

.....

5-Ç

Qeydeyi trafiki ki resim dı ihlal biyi inan bivinên u cêr dı binusên

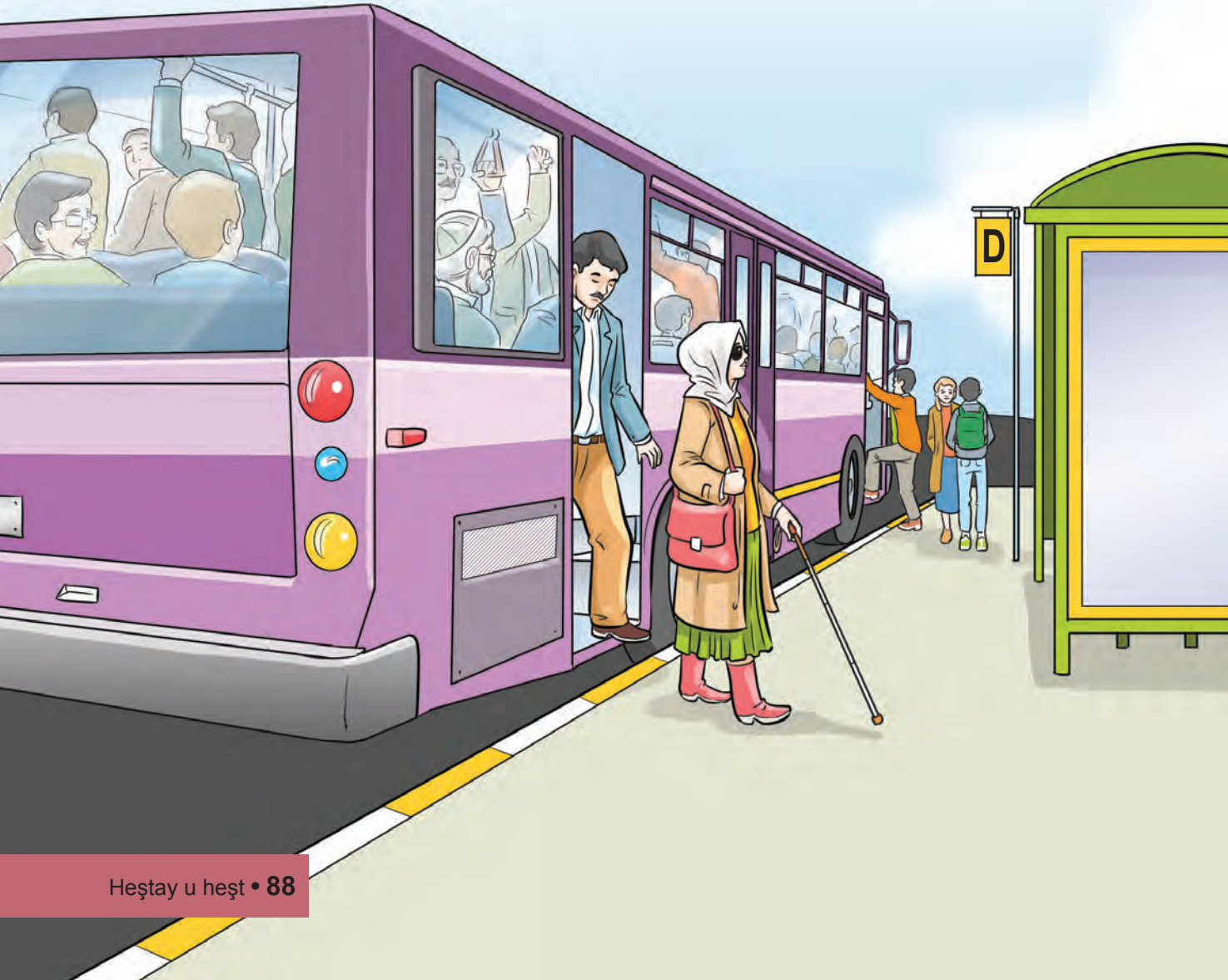

1.
2.
3.
4.

6

Nuşteyê cêrini biwanên

- Raywanti dî pê vengêko berz qisey mekerên.
- Raywanti dî ca bîdên extiyaran, nêweşan u ciniyan.
- Heta wesayit tam nêvîndero, cîmenîşên u cî ra war meyerên.
- Camanê wesayitan ra sare u destanê xu teber mevecên.
- Raywanti dî şofori u raywananê binan ecîz mekerên.
- Raywanti dî wesayitan pak bigerên.
- Raywanti dî qayîşê pawîtişî gire bîdên.
- Qey cînîştîşî bero verin qey warameyîşî zi bero peyin bîşixulnên.

7

Goştari bikerên u biwanên

İNSAN U SEYAHET

Wextêk insani teyna erdi ser seyahet kerdên. İnsani inê seyahetan dı zê heri, astori u deva heywanan ra istifade kerdên. Dıma insani gemi vıraşt u aw ser seyahet kerd. Inka insan eşkeno hem erdi ser hem aw ser hem zi hewa dı seyahet bikero.

Nızdiya 200 serr veri insani erdi ser asın ra rayir vıraşt. Tren ina rayir şıxulnena. Eyro şaristananê gırdan dı metro herında tren girota. Metro lez şına zê tren.

İnsan erdi ser eşkeno pê otobus, dolmiş, texsi seyahet bikero. Eyro dinya ser qey seyaheti zafi ra ini wesayitan ra istifade beno.

Hewa dı seyaheti nızdiya 100 serr veri dest pêkerd. Seyahetê hewayi dı teyare u helikopteri ra istifade beno. Ini wesayiti zaf lez şini.

Wesayiti seyaheti çiqas beni ziyed, insan hındêk rehet seyahet keno. Verco insan bı aşman yo ca ra şini yona ca. Inka insan zerreyê çend saetan dı, eşkeno rayirê çend aşman şiyero.

Wesayiti inkayini, goreyê wesayitanê verinan hina zaf raywanan geni. Inka bı seyan ten, pê yo teyare, yo gemi ya zi yo tren seyahet keno.

Raywantiya inkayin dı çetini u zehmetiya verin zi çin a. Inka insan bı keyf u şayi seyahet keno.

- teyna
- zê
- pê
- qey
- gore

7-A

Cayanê vengên pê edatanê cêrinan dekerên

Polis wesayitan fitik vîndarneno.

..... mî raywantiya tor rehet raywantiya teyareyi ya.

Însani inkayîni rehet seyahet kenî insananê verinan.

Ez heta mîka yo dor nîştî tren.

O diyarê embazê xu her amnan şîno Xarpêt.

- pê
- zê
- goreyê
- teyna
- qey

7-B

Nuştayê cêrîni pê hîrî qeydeyanê trafîkî temam bikerên

RAYWANTÎ

Ez u dadiya xu, ma keye ra veciyayî. Ma piya şîni ziyaretê xala mî. Dadiya mî va, ma peya şîni. Ma kotî rayîr. Wesayîtî zaf lez şîni. Labelê nîşka ra heme têdîr vîndertî. Mî xu bî xu va, eceb mî wesayîtî çîra vîndertî? Mî bînêk diqet kerd kî, qey wesayîtan lembaya sur takota. Ma peyaviyer ra şîyî wever. Dîma zî ma peyarayîr ra yo cehde u dî kuçeyan ra vîyertî.

Wext ma mî cehde u kuçeyan ra vîyertên, mî zaf lewhayî trafîkî diyî. Inî lewhayan ra yo zî lewhaya rayîrê mektebî bî. Tiya dî polisê trafîkî vîndertên. Ma rayîrê xu rê dewam kerd.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8

Şaristananê ini cayanê tarixiyan binusên

Fotoğraf-1

Fotoğraf-2

Fotoğraf-3

Fotoğraf-4

Ma ina unite dî çita musayî? ✓ ✗

- ☐ Ez nameyê wesayitan zana/o.
- ☐ Ez lewhayanê trafiki şinasnena/o.
- ☐ Ez qeydeyanê trafiki zana/o.
- ☐ Ez edatan şinasnena/o.

TEDBÎR

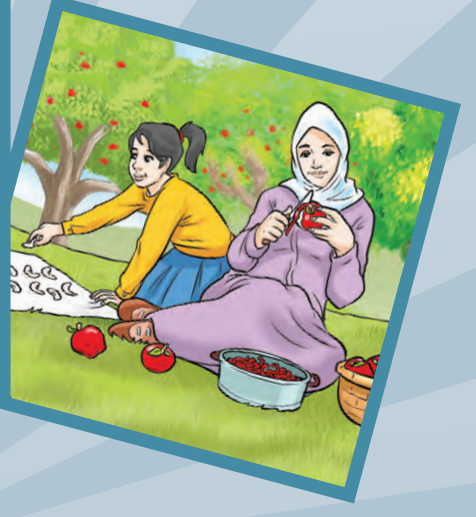
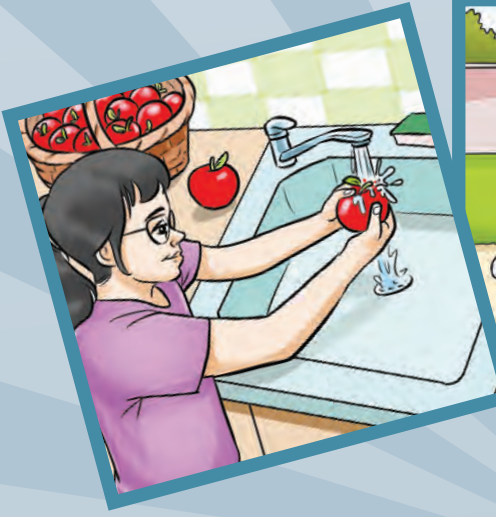

Lez mekerên emîrê xu kilm mekerên

Uniteya 6.

Wer u Şımitış

Ma ina unite dı çıta museni?

- Ma fêki u zerzewat şınasneni.
- Ma adabê weri museni.
- Ma fiilan şınasneni.

Dinleme

Konuşma

Okuma

Yazma

1

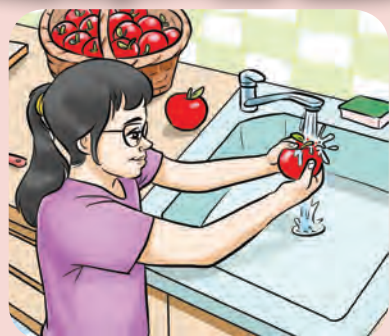
Nuşteyê cêrini bîwanên

Metin qut dano kergan.

Melek şit dana pîsingan.

Elif fêki şuwena.

Cemil zerzewat vicneno.

Keynayı şayre bîrneni.

Ciniyi aqît vîrazeni.

2

Goştari bikerên u biwanên

BAZARÊ FÊKÎ U ZERZEWATÎ

Cemili teber dî embazanê xu dîr gud kaykerdên. Dadiya ey veng da cî. Cemili kaya xu war verda u şî keye. Dadiya ey va:

-Emşo meymani ma esti. Şu bazar ra zerzewat u fêki bıger. Lazım o ma şami hedre biker, lez şu lez bê.

Cemil wext şini bazar, rayir dî raştê embazê xu Sedati ame.

-Merheba Cemil.

-Merheba Sedat.

-Cemil, tî hîna lez şini ça?

-Ez şino bazar, zerzewat u fêki geno. Emşo meymani ma esti.

-Eg tı qayili ez tu rê ardım bıkeri?

-Zaf hol beno. Ma piya şı.

-Tı bazar dı kamci zerzewat u fêkiyan geni?

-Ez zerzewat ra fîringi, isot, balicana siya, piyanz u sir; fêkiyan ra zi sa, bey, purteqal u henar geno.

-Tı inan ra çend kilo geni?

-Ez dı kilo fîringi, yo kilo isot, kilo u nim balicana siya, yo kilo piyanz u hiri sa-reyi sir geno.

-Tu fêki nêvat. Tı inan ra çend kilo geni?

-Dı kilo sayan, yo kilo bey, hiri kilo purteqalan u dı kilo zi henaran geno.

-Tu rê helal bo. Hındêk çi seni tu vir dı mend?

-Dadiya mı va, mı zi nuşt.

2-A

Goreyê nuşteyi cewabê persanê cêrinan binusên

1. Cemili teber dı se kerdên?

.....

2. Dadiya Cemili çı ra veng dana cı?

.....

3. Cemil rayir dı kami vineno?

.....

4. Cemil semedê çıtayi şino bazar?

.....

5. Cemil bazar dı zerzewat u fêki ra çita geno?

.....

6. Cemil bazar dı kamci fêki ra çendêk geno?

.....

2-B

Eg cumleyi cêrini raşt i (R) ğelet i (Ğ) binusên

Cemili teber dı waya xu dır kaykerdên.

(.....)

Cemil embazê xu Sedati dır şı bazar.

(.....)

Cemili fêki u zerzewat bazar ra girot.

(.....)

Cemili hiri kilo sayi giroti.

(.....)

Cemili yo kilo isot girot.

(.....)

2-C

Goreyê xu cewabê persanê cêrinan binusên

1. Şıma fêki u zerzewatê xu çara geni?

.....

2. Şıma eğleb kamci fêki u zerzewat geni?

.....

.....

2-Ç

Cemili bazar dı kamci zerzewatı nêgıroti, îşaret bikerên

İsot

Xıyar

Kartol

Kuy

Fırıngi

Balicana siya

Piyanz

Sir

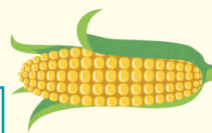
Kelem

Sılq

Terew

Lazut

2-D

Cemili bazar dı kamci fêkiyi nêgıroti, îşaret bikerên

Sa

Mura

Xox

Salınc

Purteqal

Tuy

Çileg

Henar

Zebeş

Beşila

Bey

Gilyaz

3

Nuşteyê cêrini bîwanên

ADABÊ WERÎ

Melîm: Ma her roc hiri dori wer weni; arayi, taşt u şami. Lazım o ma wer dı diqetê adabê weri biker. Adabi weri çıtayi şıma inan zani, şıma eşkeni inan vaci?

Seîd: Ma wer ra ver u pey destanê xu şuweni.

Meryem: Ma wer ra ver bismilahiya xu ani.

Zelixa: Ma verê xu ra wer weni.

Îlyas: Ma koçık pê desto raşt depışeni.

Yunus: Ma pıranê xu hol caweni u hema keni war.

Kerim: Wext fekê ma dı wer bıbo ma qal nêkeni.

Mina: Ma aw hiri fıran dı şımeni.

Rıza: Ma wer nêvicneni, çıta biyero sıfreyi ser ma weni.

Elif: Ma nê zaf weni u nê zi sıfre ra vêşan wırzeni.

Sıdıq: Ma peyniya weri dı vani, elhemdulilah.

Nurullah: Ma bı duaya weri sıfre ra wırzeni.

Melîm: Aferin şıma rê, ini heme raşt i. Qey weşıya xu lazım o ma adabê weri rê diqet biker.

3-A

Kami qey adabê weri se vato, binusên

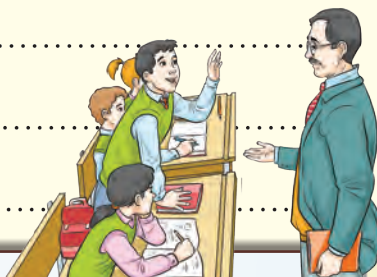
Yunus:

Zelixa:

Seid:

Elif:

İlyas:

3-B

Goreyê nuşteyî nameyan u cumleyan biresnên yobinan

Mina

Ma wer ra ver bismilahiya xu ani.

Sıdıq

Wext fekê ma dı wer bıbo ma qal nêkeni.

Rıza

Ma aw hiri firi dı şımeni.

Nurullah

Ma peyniya weri dı vani, elhemdulilah.

Meryem

Ma bı duaya weri sıfre ra wırzeni.

Kerim

Ma wer nêvicneni, çıta biyero sıfreyi ser ma weni.

3-C

Eg cumleyi cêrini raşt i (R) ğelet i (Ğ) binusên

Ma teyna wer ra ver destanê xu şuweni. (.....)

Eg fekê ma dı wer bıbo ma qal nêkeni. (.....)

Ma koçık pê desto çep depışeni. (.....)

Ma verê xu ra wer weni. (.....)

Ma pıranê xu hol caweni u hema keni war. (.....)

Ma nê zaf weni u nê zi sıfre ra vêşan wırzeni. (.....)

3-Ç

Goreyê resiman cayanê vengên dekerên

Ino resim raşt/ğelet o;
çunki.....

Ino resim raşt/ğelet o;
çunki.....

Ino resim raşt/ğelet o;
çunki.....

Ino resim raşt/ğelet o;
çunki.....

3-D

Pê kelimeyanê cêrinan tablo dekerên

Herf	Zerzewat	Fêki	Wer	Şimîtiş
X-L				
M-A				
S-Ş				
K-Q				
D-F				

- ☐ Du ☐ Mastuwa ☐ Lol ☐ Qorç ☐ Marul ☐ Sêrina peli ☐ Sir ☐ Kuy
☐ Şît ☐ Kufteya dekerde ☐ Fırîngi ☐ Xox ☐ Aw ☐ Dırık ☐ Qehwe
☐ Xoşaw ☐ Mandalin ☐ Dolma ☐ Sa ☐ Xıyar

3-E

Şîma kamci cem dî çîta weni, bînuşên

Arayi

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Taşt

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Şami

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

4

Goştari bikerên u biwanên

SONTALE

Ez u dadiya xu, ma peyniya hefteyi dî şiyi dewa ma. Dew dî baxçeyê ma esto, ino baxçe dî zaf fêkiyi reseni; labelê baxçeyê ma dî, bî zafî sayi esti. Ma inî sayan payiz pakeni u zımıstan ra heta wesar weni. Ma inî sayan ra zobina çıyan zi vırazeni. Dadiya mı her serr pê inî sayan, zımıstani ma rê xoşaw zi vırazena.

Ma ino hefte qey sayan wişkkerdiş şiyi dew. Sayi seni beni wişk u seni inan ra xoşaw vıraziyena, ez şıma rê inay vaci.

Verco ez u dadiya xu ma bınê daran ra geyrayi, çî sayi ki resayi u koti bınê daran ma inî arêdayi. Bê inan zi kamci sayi kışta inan karm giroto, ma inî sayi daran ra pakerdi. Dıma dadiya mı yo kınco gırd erdi ser rakerd. Kışta cı dî ronışt, kardiya xu giroto u sayi werde kerd. Mı zi inî sayi berdi serê kinci dî ravısti. Ma heme sayi bınayi u verê tic dî ravısti.

Inî sayi dî-hiri hefteyi erdi ser maneni, tic ver ra beni wişk. Wext biyi wişk ma inan rê vani sontale.

Wext zımıstan dıya, ma inî sontaleyan keni yo quşxane, aw keni ser u girêneni. Bê sontaleyan, eskıc, eşbabi, salınci wişkkerdeyi zi beni miyan. Inî heme miyanê aw dî girêyeni. Wext pêşayi serê adırı ra ani war u cayêko serdın dî roneni. Wext xoşaw bıbo serdın, bî afiyet yena şımıtış.

4-A

Cayanê vengên pê kelimeyanê cêrinan dekerên

Bê, eskîc, eşbabî, salîncî wîşkerdeyî zî benî miyan.

Ini sayî dî-hirî hefteyî erdî ser manenî, tic ver ra benî

Dadiya mî her serr pê ini sayan zımîstan ma rê pocena.

Dew dî baxçeyê ma esto, îno baxçe dî zaf resenî.

- xoşaw
- fêkiyî
- sontaleyan
- wîşk

4-B

Eg cumleyî cêrinî raşt î (R) ğelet î (Ğ) bînuşên

Keyna u dadiya ay qey sayan wîşkerdîş şiyî şarîstan. (.....)

Kamcî sayî kışta inan karm giroto, îni sayî daran ra pakerdî. (.....)

Keyna u dadiya ay heme sayî bîrnayî u zerre dî ravîstî. (.....)

Bê sontaleyan, eskîc, salîncî wîşkerdeyî zî benî miyanê xoşaw. (.....)

4-C

Fiilî kî nuştêyo cêrin dî viyerenî inan îşaret bîkerên

Verco ez u dadiya xu ma bînê daran ra geyrayî, çî sayî kî resayî u kotî bînê daran ma îni arêdayî. Bê inan zî kamcî sayî kışta inan karm giroto, ma îni sayî daran ra pakerdî. Dîma dadiya mî yo kîncî gird erdî ser rakerd. Kışta cî dî ronîşt, kardîya xu giroto u sayî werde kerdî. Mî zî îni sayî berdî serê kîncî dî ravîstî. Ma heme sayî bîrnayî u verê tic dî ravîstî.

4-Ç

Pê fiilanê cêrinan cumleyen bînuşên

Ronîştîş:

Şiyayîş:

Resayîş:

Werdiş:

5

Nuşteyê cêrini biwanên

HOLYER U
KUY

Wesari dî binê yo holyera derg dî yo kuy zil dana.
Pê varanê wesari u pê tica germî lem dana. Roc bî roc
bena derg u pişiyena holyer ra. Benate ra çend roci viyereni kuy
dergi dî resena holyer.

Ina dergi u girdi ra dîma zerra kuy dî yo fexîr vîraziyeno. Kuy rocêk holyer ra
persena:

-Tî çend aşman dî hîndêk biya derg?

Holyer hêdi hêdi sareyê xu kena berz, oniyena kuy ra u vana:

-Ez des serran dî hîndêk biya derg.

Kuy pelan u vîlanê xu têşana, wuyena u vana:

-Hîî, tî des serran dî ameya îna qam! Ez dî aşman dî reseya qama
tu. Hîna êsena ez badê çend rocan qama tu viyereni.

Holyer peşmîriyena u mudeyêk oniyena cayanê duri ra u dîma vana:

-Tî raşt vana!

Benate ra çend aşmî viyereni. Amnan qediyeno hîni payîz dîyeno. Hewa hêdi
hêdi beno serd. Îni rocan dî hewayêko zaf serdî yeno. Qers kuwena zerreyê kuy
u kuy pîlîsiyena. Peli ay benî wîşk u rîşiyeni. Kuya pîlîsiyayî hêdi hêdi holyer ra
bêzerr yena war.

Kuy îna hew pê şîk holyer ra vana:

-Se beno? Peli mî çîra biyî wîşk? Ez çîra tu ra kuwena duri?

Holyera emîrderg sareyê xu weradana u pelanê xu ancena xu, pê zerrêka vêşayî
cewab dana kuy u vana:

-Nan u sola tu biriyayî. Çî heyf o, tî hîni mîrena!

Kuy îno vateyê holyer ra çîk fam nêkena u vana:

-Qey? Ez çîra mîrena?

Holyer zî vana:

-Cayêko ez des serran dî hêdi hêdi resaya cî, tî dî aşman dî
ameya. Kam lez şiyero diyar lez yeno war.

6

Persanê cêrinan dadiya xu ra persên. Goreyê cewabê dadiya xu puan bîdên xu u weziyetê xu bîvinên

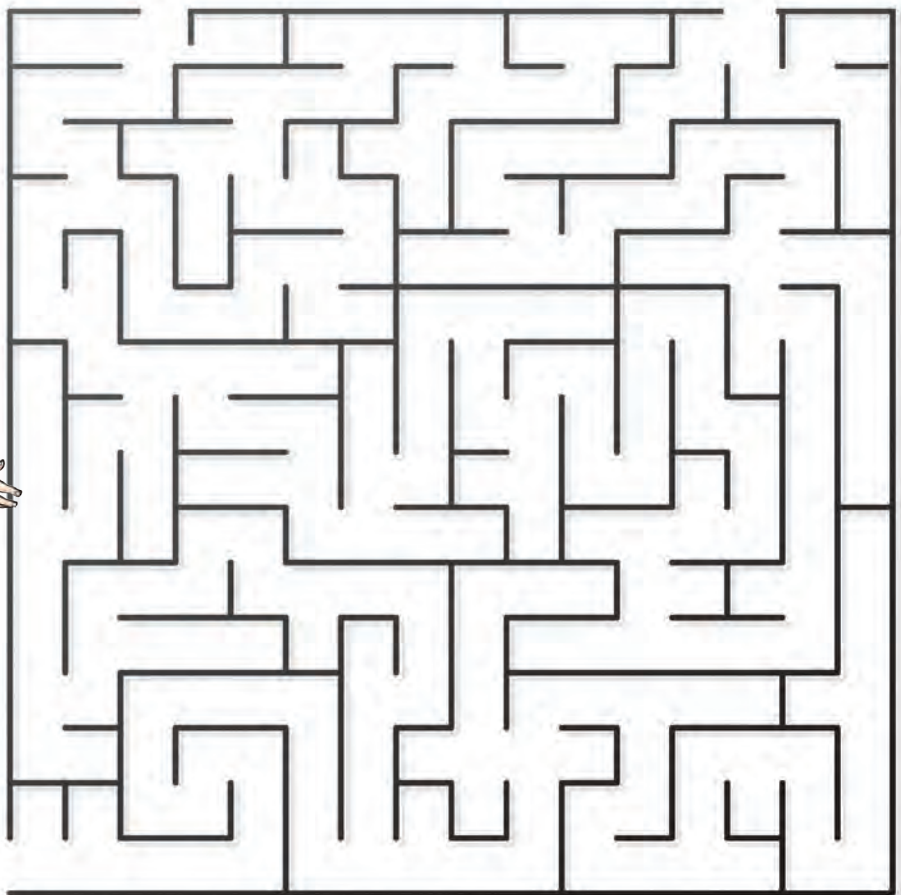
Edebê weri	Timotim (2 puanî)	Ge ge (1 puan)	Qet (0 puan)
Wer ra ver destanê xu şuwena/o.			
Roniyayişê sıfreyi dı ardım kena/o.			
Wer ra ver ê ki sıfreyi ser dı bi, inan ra vana/o “afiyet bo”.			
Bıbo vêşan zi baweyê saeta weri vîndena/o.			
Wext fek dı pıran bıbo qısey nêkena/o, nêwuyena/o.			
Wext wer wena/o fekê xu nêçalpınena/o.			
Tasa xu qedînenena/o.			
Eg wer yo tas dı bo verê xu ra wena/o.			
Pê destî wer nêwena/o.			
Hêdî wena/o, pıranan hol cawena/o.			
Xu tas ser çot u derg nêkena/o.			
Pay ra ya zi qeldıyayi nêwena/o.			
Wer ra pey dındananê xu firçe kena/o.			
Wer ra pey destanê xu şuwena/o.			
Wer ra pey dadiya xu rê teşekur kena/o.			
Sıfre ra herkesi dır wurzena/o.			
Arêdiyayişê sıfreyi dı ardım kena/o.			
Wer ra pey vana/o elhemdulilah u dua kena/o.			

PUAN

Benateyê 25-36 dı puanî.	Tı zaf hol a/i. Tı qicêka/i bı edeb a/i. Eger tı hına bi, herkes tu ra zaf hes keno.
Benateyê 13-24 dı puanî.	Tı qeydeyanê edebi rê zaf diqet nêkena/i. Lazım o tı bînêna diqet bıkeri.
12 u cı ra cêr dı puanî.	Tı qeydeyanê edebi ra durî ya/yî. Lazım o tı wextê weri dı goştariya dadiya xu bıkeri.

5

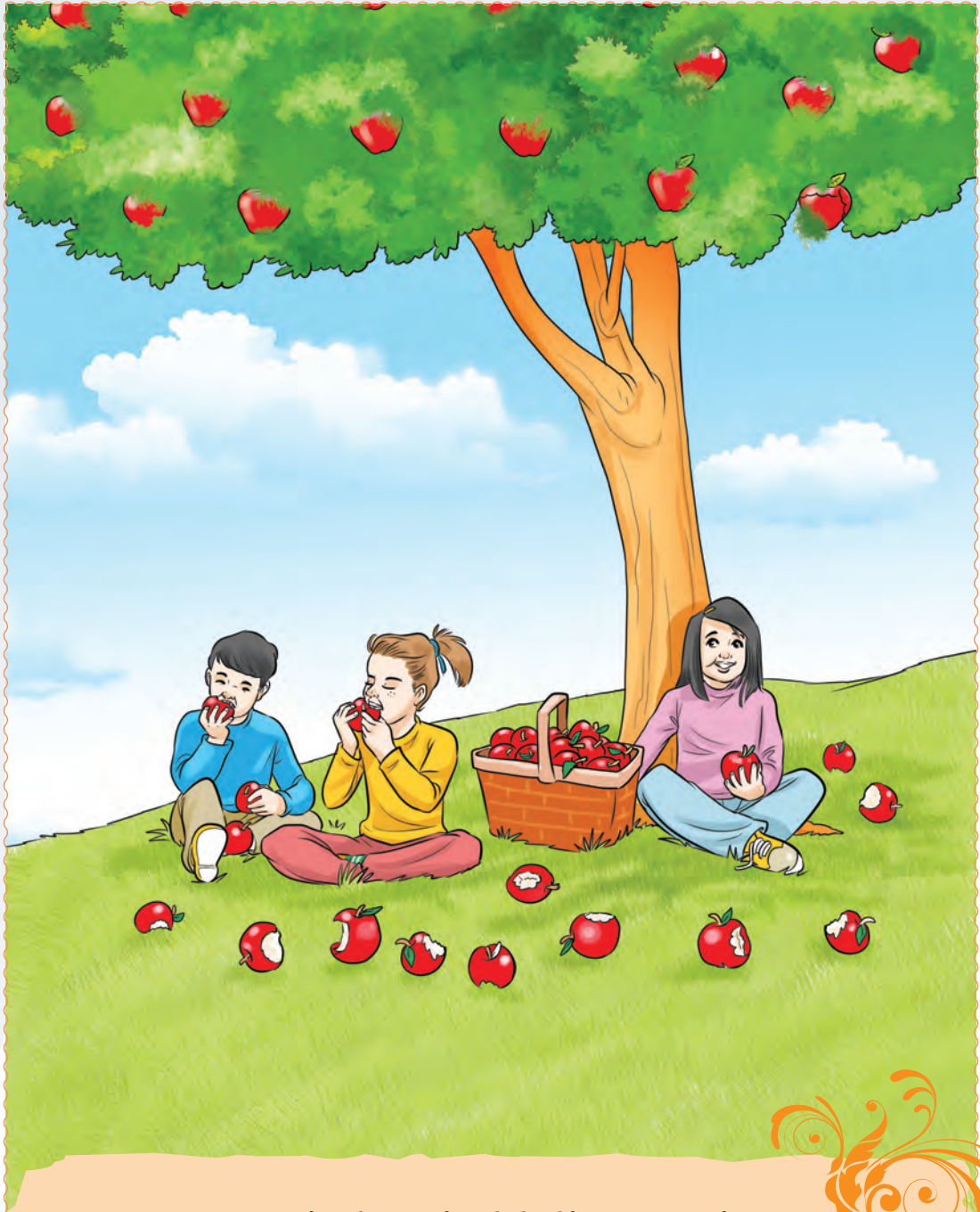
Ino qıc kamci rayiran ra şiyero reseno
weranê bı sıhet

Ma ina unite dı çita musayı? ✓ ✗

- ☐ Ez fêki u zerzewat şınasnena/o.
- ☐ Ez adabê weri zana/o.
- ☐ Ez fiilan şınasnena/o.

ÇİMMİRDÎ

Bıwerên, bışımên; labelê rameşanên.

(Araf-31)

Uniteya 7.

Xebata Serbest

Dinleme

Konuşma

Okuma

Yazma

LU, DİK U ZAREC

Wextêk heme heywani yenî yoca u xu miyan dî werî yenî. Vani, “Ma hîni yobinan rê xırabî nêkenî, hîni goştê ma, ma heywanan rê heram o.” Labelê mudêyêk ra pey têkî heywani vêşan manenî. Inî heywananê vêşanan ra yo zî lu ya.

Lu nata geyrena, weta geyrena; labelê qey werî çik nêvinena. Vêşani ver bena yo aste u poste. Luya vêşan geyrena, geyrena; peynî dî xu ser kuwena. Xu bî xu vana, “Eg hîna şiyero ez gestver mîrena; ez se bikerî, se nêkerî!”

Lu dîma bînê yo lem dî xu derg kena. Bînêk wext viyereno, yo zarec yena miyanê leman. Zarec pê vengê xu yê zengîlî qaqîbnena, hêdî hêdî miyanê leman ra çi arêdana u wena. Zarec, pê zerrêka rehet geyrena, pîzeyê xu dekena, bena mîrd u reyna pê vengê zengîlî qaqîbnena.

Benate ra bînêna wext viyereno, îna hew zî yo dik veciyeno yeno. Dik yeno yeno kışta leman dî şîno serê suleyî. Sareyê xu berz keno, oniyeno dormaleyê xu ra. Miyanê suleyî ra pê nequra xu çi veceno u weno. Dîko kılawsur mîrdiya xu çi weno, reyna sareyê xu berz keno u pê vengê xu yê zelal u delalî waneno.

Luya bêmîrad ge oniyena zarec ra ge oniyena dîkî ra. Aw kuwena fekê cî, lewanê xu lêsenâ. Oniyena halê xu ra u vana, “hîna nêbeno”. Bînêk sareyê xu nata weta tadana, nîşka ra çik yeno vir. Hêdî hêdî xu hetê dîkî ser kaş kena.

Lu, şına diki ra bena nızd u dik ay vineno; labelê nê xu têdano nê zi terseno. Xu bî xu vano, “Ma weri ameyi, lu mî tênêdana.”

Dik serê suleyi ra nêşino, lu yena, resena cî. Dik oniyeno lu zaf hêrsbiyayi êsena u pê çimêkê xırabi oniyena ey ra.

Lu yena resena verê diki, mîlê xu derg kena u pê hêrs vana:

-Ero Diko! Tî çıra ameyi serê suleyi dî vengê xu keni derg u bari u waneni? Tî vani lu ha gestver mîrena, ma cî ra xelîsiyeni u tî deyiran vani.

Dik vateyê lu ser ra cenîqiyeno u pê vengêko nerm vano:

-Hê eman wê yeman waya lu! Tu îna çara vet? Mî semedê tu çik nêvatên. La ez biyo gej ez hîna vano? Mî xu rê sule aşanayên u mî çî arêdayên. Wendîşê mî zi qey kerg bî. Çunki a mî ra herediyaya. Mî va ez binêk bîwani wa zerra kerg mî ra weş bo.

Lu vana:

-He, he ero diko! Tî nêşkeni mî bîxapini.

Dik oniyeno niyeta lu xırab a. Wazeno biremo; labelê lu cad zit bena u xu erzena diki ser. Dik, xu nata dano weta dano, keno nêkeno nêşkeno fir bîdo. Axîrî lu diki fatîsnena, goştê cî wena, hîna aste u posteyê diki zi nêverdena.

Heme heywani pê kerdena lu hesiyeni. Heywani xu miyan dî qîsey keni u vani, “Lazım o ma lu mehkema biker.”

Cîn u cînawîrî heme yenî pêser, dormaleyê lu geni. Heş pê hêrs vano:

-Luyêê! Ma heme ameyi pêser, ma vateyê xu kerd yo. Ma va, goştê ma hîni ma heywanan rê heram o. Labelê tu sozê xu werd u tu dik kışt. Çıra tu xayinti kerd?

Lu vana:

-Mı zerr girot bi, ez şiya binê yo lem dı kota. Ez oniyawa dik ho serê suleyi dı vera oniyeno mı ra, pê mı xax keno u vano, “Lu ha bena wışk, ma tera xelisiyeni.” Vera hına vano, vera lınganê xu dano erd ru u kaykeno. Ez şiya het, mı tera va, “Tı çıra hına keni, ma way u bırayê yobinan i. Eyb niyo tı hına keni?” Labelê diki kılawa xu kerd berz u va, “Homa biyaro weri tı bena wışk, tı hını nêşkewa ma bıkişî, ma tu ra xelisiyeni.” Ê, ez marazdar kerda, ez nêşkewa hını deyax bıkeri u mı o kışt.

Heş vano:

-La ma çara zani diki tu ra hına vato? Tı zuri kena.

Lu vana:

-Şahada mı esta.

Heme heywani pamaneni, xu bu xu vani, “Gelo kam lu rê şahadi keno?”

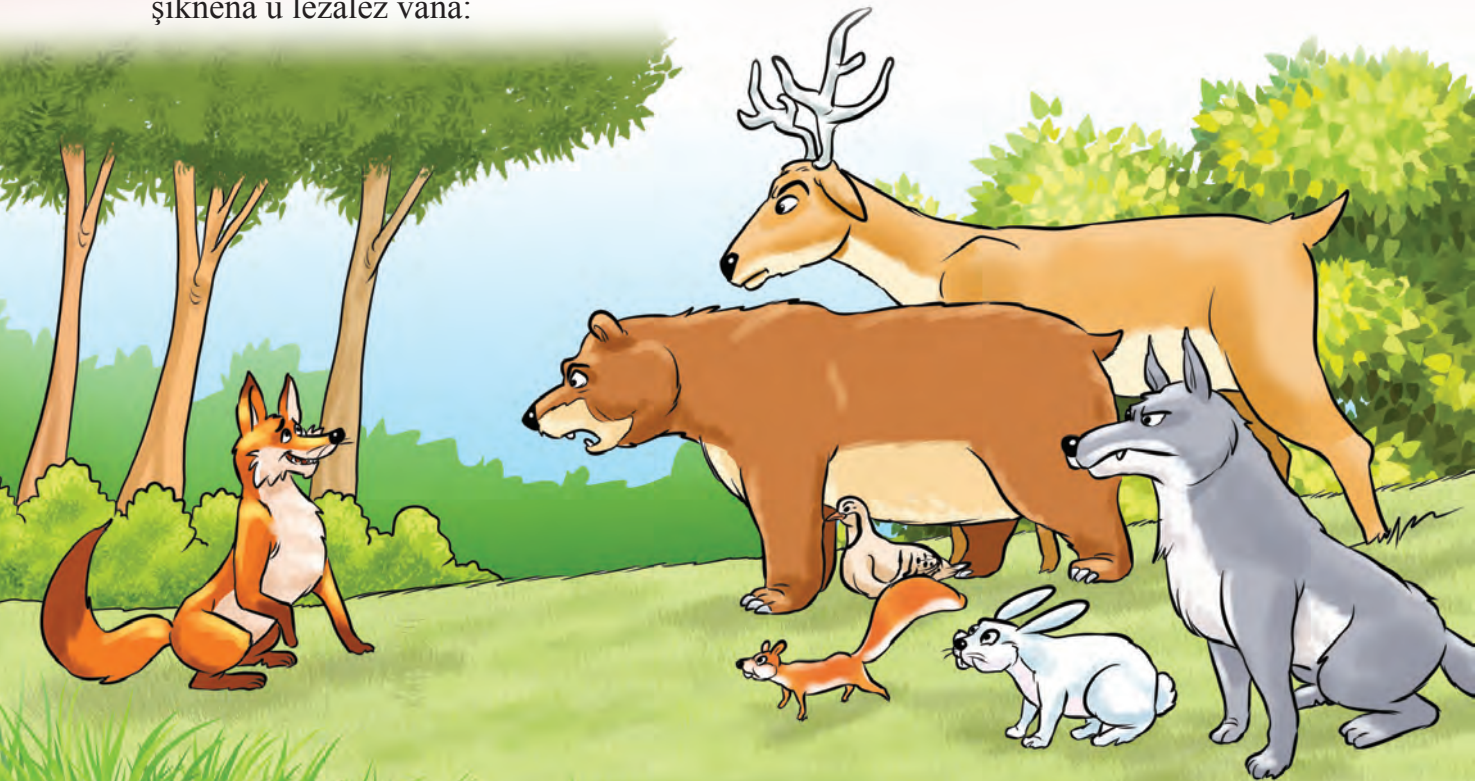
Heş vano:

-Şahada tu kam a?

Lu vana:

-Şahada mı zarec a.

Zarec bena mat, fek akerde manena. Wazena vaco lu zuri kena; labelê lu tera çım şıknena u lezalez vana:

-Waya zarec, tu heme çi pê çîmanê xu yê rîndan di. Tî şahada heme çi ya. Tî zana diki çendêk ez marazdar kerda. Inka embazanê ma ra zi vac, wa zerra inan di şik nêmano.

Zarec oniyena lu ra, kena raşt vaco. Labelê tersê lu ver nêeftana raşt vaco. Axiri peyni dî vana:

-Ê way u birayi. Lu raşt vana.

Lu pê ina fend xu xelîsnena. Heme heywani beni vîla, şîni.

Benate ra xeylêk wext viyeren. Lu reyna bena vêşan. Vêşani ver fek u dîndanê cî peru kemîdiyeni. Duri ra vengê zarec şînawena. Hetê zarec ser şîna, oniyena eg zarec ha qaqîbnena u pê keyf geyrena. Lu şîna zarec ra bena nîzd. Zarec lu vinena, xu bî xu vana, "Mî o roc lu merg ra xelîsna, ez vana qey yena mî rê teşekur kena."

Lu yena, resena cayê zarec. Lewanê xu kena derg, yo reseno erd, o bin resena asîman. Mîdud kena u vana:

-Erêê zarec! Tî uca ra oniyena mî ra, tî vana lu ha gestver bena wîşk he!

Zarec vana:

-Hê eman wê yeman waya lu! Tî seni hîna vana? Mî tî merg ra xelîsnawa. Mî derheqê tu dî çîk nêvatên. Leyiri mî biyi vîla. Mî qaqîbna, mî va wa leyiri mî biyeri pêser.

Lu cad tul bena u zarec depîşena. Zarec fek ra kelîmeyî peynî veciyeni: "Mek u mevin, mî kerd u mî dî."

2

Kaya Fıkırıyayiş

VERG, MÊŞNA U VAŞ

Yo merdım; yo mêşna, yo vergi u yo patila vaşi geno u kuweno rayir. Tay şino zaf şino reseno verê yo la. Cêr şino, cor şino yo pird nêvineno ki şiyero weverê la. Yo kelek vırazeno; labelê ina kelek zaf zıxm u gırd niya. Teyna merdımı u yona çi bena weverê la. Ino rıd ra merdım bêçare maneno. Eg merdım xu dı vaş bero weverê la, verg u mêşna naver dı maneni u verg mêşna weno. Eg merdım verco vergi bero, mêşna u vaş teyna maneni, ina hew zi mêşna vaşi wena. Lazım o ino merdım mêşna, vergi u vaşi xu dı bero weverê la.

Merdım seni eşkeno mêşna, vergi u vaşi bero wever u ço çoyi nêwero?

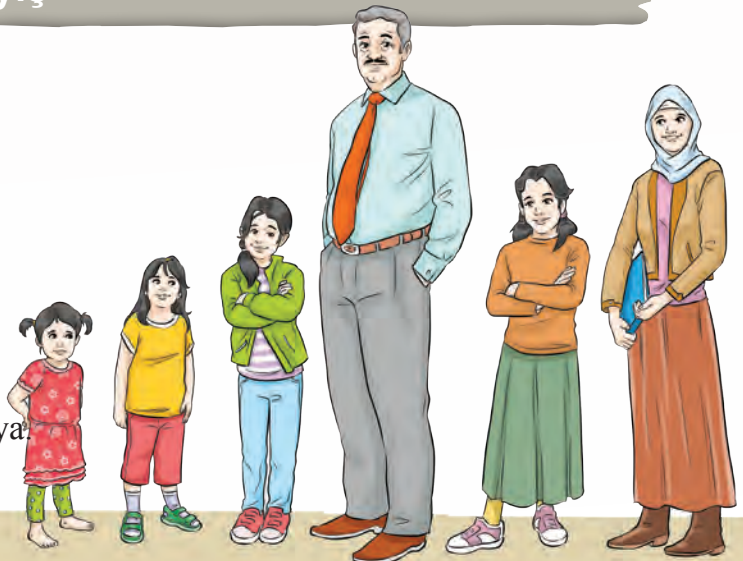

3

Kaya Fıkırıyayiş

**Panc keynayı babiyê Esra esti.
Ê pancın kam a vacên?**

- Nameyê keynaya yoyın Besra ya.
- Nameyê keynaya dıyın Semra ya.
- Nameyê keynaya hiriyn Meyra ya.
- Nameyê keynaya çarın Zehra ya.
- Nameyê keynaya pancın ya.

4

Kaya Folklor

KAYA QERTALAN

Yo dew dı yo şaneyo kerr u lal bıbı. Inê şaneyi pesê yo aġayê zengini çerênayên. Miyanê pesi dı yo varaya sıpi bibi. Hem aġayi hem zi şaneyi ina vara ra zaf heskerdên. Rocêk şane wext pesi çerêneno binê yo dar dı arisiyeno. Ino wext dı yo qertal nışka ra yeno varaya sıpi wedarneno u hetê koyi ser fir dano. Şane pê qertali hesiyeno kuweno qertali dıma. Şino reseno leweyê koyi, çı bıvino! Eg çendêna qertali ameyi pêser u geyreni qertalê bini ra vara bıgeri, miyanê qertalan dı şer veciyayo. Qertali miyanê xu dı pelan kuweni, ġar kenî yobinan u pırç fineni yobinan ser. Şaneyo bêzar u bêzıwan, lezalez ageyreno u heta dew vazdeno. Şane şino u wazeno xeber bido aġayi; labelê şaneyo kerr u lal pê destan u lıngan ıno weziyet ramocneno. O wext ra pey ını hereketi şaneyi benî yo kay u miyanê şari dı kay benî.

Ina kay dı yo kayker, posteyê vara keno xu fek a u veciyeno raşte. Kayker posteyê vara erzeno raşte u zê yo qertali kay keno.

Kaykeri bini pê mendilan yeni raşte, destanê xu akeni, zane şani erd u dormaleyê posteyi geni.

Kaykeri bini poste ser dı yeni pêser u kaykero verin poste ra kuweno duri. Dıma kaykeri bini qey posteyi girotiş şer kenî.

Peyni dı sergovend xu erzeno miyanê kaykeran, kaykeri bini benî vıla, sergovend poste geno u raşte ra veciyeno.

5

Vıraştışê Fitika Valyer

1. Ma verco dara valyer ra yo şagêka raşt tera kenî.

2. Ma sareyê ma şağ pê kardi hetêk ra tera kenî.

3. Sare ra yo santim duri dî pê kardi ma yo kert erzeni cî u zê resîmî ma kenî raşt.

4. Dîma samedê toleyî terakerdîş, cayê kerta verin ra 5 santim cor dî ma yo kerta newe erzeni cî.

5. Toleyo ki ma dî cayan ra kert kerdo, ma pê kardi hêdî hêdî kuwenî wa nerm bîbo.

6. Dîma ma tole tera vecenî.

7. Ina dor ma kerta yoyin sare ser keni gird.

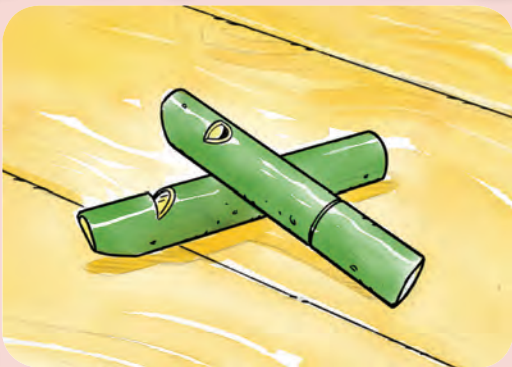
8. Dima ina kerta yoyin ma sare ser keni xori.

9. Miyanê sare u cayê kerta yoyin ma keni raşt.

10. Toleyo ki ma tera vet bî, heyne tepiya keni pa.

11. Fitika ma hedre ya.

12. Tî zi fitika xu viraz u bîcen

6

Vateyê Verinan

Goza puç zaf xır xır kena.

Ga mîreno çerme maneno, merdım mîreno name maneno.

Zanayi ra bîpers nezani ra bîters.

Nameyê vergi veciyayo, lu dinya kerda xırabe.

Pê qij qijê qela varan nêvareno.

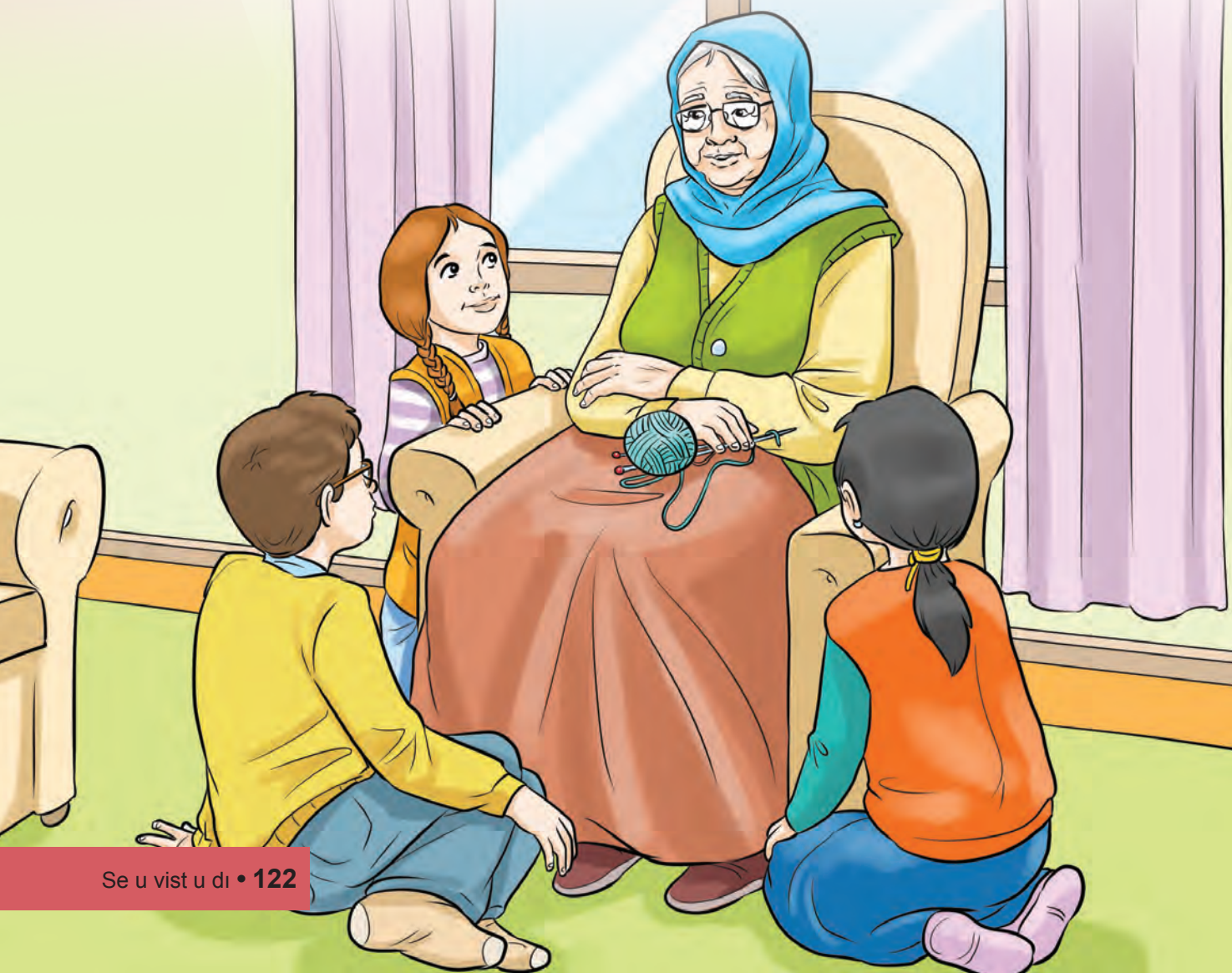
Aw pê percun niyena arêdayiş.

Malla xu vir ra keno, qelem xu vir ra nêkena.

Dar çendêk derg bo, nêresena asiman.

Vazdayişê pîsing heta merek o.

Ciniya xırab rêştê bedîlnena, mışago xırab vaşturi bedîlneno.

6

Dêki

- 1-Qela belek, qêriya ay şiya felek.
- 2-Çikê mî esto, mezelê xu keneno.
- 3-Kılawa tuti, ha pırr nuquti.
- 4-Lapêk peme, cor şino qayme.
- 5-Çikê mî merdo, dım kerdo.
- 6-Çikê mî esto her çi vineno, verê xu nêvineno.
- 7-Çuwaya çot, pey hot koyan dı kot.
- 8-Dêk dekan, vor fekan
- 9-Kend riciya, kuze tuveciya.
- 10-Banêkê mî esto eg bırıciyo hını nêvıraziyeno.

1- Mektub • 2- Dalpa • 3- Surgul • 4- Arweş • 5- Banku
6- Çım • 7- Rayir • 8- Lekan • 9- Zengene • 10- Hak

FERHENG

A

Abiyayış: Açılmak
Adır: Ateş
Ageyrayış: Dönmek
Akerdiş: Açmak
Alon: Kuş yuvası
Ameyiş: Gelmek
Amnan: Yaz
Antış: Çekmek
Ap: Amca
Aqit: Pekmez
Arayı: Kahvaltı
Ardım: Yardım
Ardımkerdiş: Yardım etmek
Ardış: Getirmek
Arêdayış: Toplamak
Arısiyayış: Dinlenmek
Asın: Demir
Asiman: Gözyüzü
Asnaw: Yüzme
Aste: Kemik
Astor: At
Aşanayış: Eşelemek
Aşm: Ay
Avabiyayış: İnşa edilmek
Aw: Su
Ayakerdiş: Uyandırmak

B

Babi: Baba
Babkal: Dede, sülale
Balicana siya: Patlıcan

Ban: Ev
Bari: İnce
Barkerdiş: Yükleme, paylaşmak
Bazar: Pazar
Benate: Ara
Ber: Kapı
Berdış: Götürmek
Berz: Yüksek
Beşila: Kavun
Bey: Ayva
Bezre: Tohum
Bın: Alt
Bınêk: Biraz
Bınêna: Biraz daha
Bıniyer: Alt geçit
Bıra: Erkek kardeş
Bırarkeyna: Yeğen, erkek kardeşin kızı
Bırarza: Yeğen, erkek kardeşin oğlu
Bırin: Yara
Bırnayış: Kesmek
Bin: Diğer
Buy: Koku

C

Ca: Yer
Caardış: Yerine getirmek
Cad: Hemen
Cadayış: Yer vermek
Camerd: Adam
Cawıtış: Çiğnemek
Cehde: Yol
Cem: Öğün
Cemed: Buz
Cemıdiyayış: Donmak

Cenıqıyayış: İrkilmek
Cêr: Aşağı
Cıl: Elbise
Cınıştış: Binmek
Cıt: Çift
Cıtkerdış: Çift sürmek
Cıtyer: Çiftçi
Cini: Kadın
Cor: Yukarı
Cuyayış: Yaşamak
Cuyin: Harman yeri

Ç

Çalpınayış: Şapırdatmak
Çarşeme: Çarşamba
Çend: Kaç, birkaç
Çendêk: Ne kadar
Çep: Sol
Çerênayış: Otlatmak
Çetın: Zor
Çıkes: Kimse
Çım: Göz
Çıqas: Ne kadar
Çıra: Neden
Çınayış: Biçmek
Çolig: Bingöl

D

Dadi: Anne
Dar: Ağaç
Darıstan: Orman
Daru: İlaç
Dayış: Vermek
Degırotış: Kurmak, salamura
Dekerdış: Doldurmak

Delal: Değerli, kıymetli
Denıştış: Konmak
Depıştış: Yakalamak
Derg: Uzun
Derheq: Hakkında
Dersim: Tunceli
Derzin: İğne
Dest: El
Destpêkerdış: Başlamak
Deşt: Ova
Dew: Köy
Dewar: Büyükbaş hayvan
Dewic: Köylü
Deyaxkerdış: Dayanmak
Deyir: Türkü
Dêstır: Anında
Dıma: Sonra
Dından: Dış
Dıng: Durak
Dınya: Dünya
Dırık: Böğürtlen
Dışeme: Pazartesi
Dıştar: Nezle
Dik: Horoz
Diyar: Yukarı
Diyayış: Görmek
Dor: Defa, kez
Dorêna: Bir daha
Dormale: Etraf, çevre
Du: Ayran
Dur: Uzak

E

Ecızkerdış: Rahatsız etmek
Eczaxane: Eczane
Edar: Mart

Edres: Adres
Eğleb: Çoğunlukla, genellikle
Em: Hala
Embaz: Arkadaş
Embazti: Arkadaşlık
Emırderg: Uzun ömürlü
Emserr: Bu yıl
Engur: Üzüm
Erd: Toprak, yer
Erziyayış: Atılmak
Eskıc: Kuru üzüm
Eşbabı: Kuru kayısı
Eştış: Atmak
Eyro: Bugün
Ezeb: Bekar

🔤 🔤 🔤

Ê

Êsayış: Görünmek

🔤 🔤 🔤

F

Famkerdış: Anlamak
Fatısınayış: Boğmak
Fek: Ağız
Fekweşi: Tatlı dillilik
Fêki: Meyve
Fıkırıyayış: Düşünmek
Fır: Yudum
Fırdayış: Uçmak
Fırıngi: Domates
Fitık: Düdük

🔤 🔤 🔤

G

Ga: Öküz
Gani: Canlı

Ganibiyayış: Canlanmak
Ge ge: Bazen
Gej: Deli
Germ: Sıcak
Gestver: Açlıktan
Geyrayış: Gezmek
Gıl: Dal
Gırd: Büyük
Gıredayış: Bağlamak
Gırotış: Almak
Gilyaz: Kiraz
Gongula: Salıncak
Goş: Kulak
Goşt: Et
Goştarkerdış: Dinlemek
Goştı: Kavurma
Govend: Halay
Goz: Ceviz
Gud: Top
Gudvor: Kartopu
Gul: Gül
Gulan: Mayıs
Guni: Kan
Gure: İş
Guzın: Acı

🔤 🔤 🔤

Ğ

Ğarkerdış: Saldırmak
Ğele: Buğday
Ğelet: Yanlış
Ğıdar: Sert
Ğıjkerdış: Kaymak

🔤 🔤 🔤

H

Hedrekerdış: Hazırlamak
Heliyayış: Erimek

Hema: Henüz
Hemberi: Yarış
Heme: Hepsi
Hemeliyayiş: Sindirilmek
Hemelnayiş: Sindirmek
Henar: Nar
Her: Eşek
Herediyayiş: Küsmek
Herınd: Yer
Herquşte: Tahterevalli
Herr: Toprak
Heş: Ayı
Hesiyayiş: Fark etmek
Heskerdiş: Sevmek
Het: Yön, taraf
Hew: Defa, kez
Hewa: Hava
Heyf: Yazık, intikam
Heyna: Bir daha, yine, tekrar
Heziran: Haziran
Hêdi hêdi: Yavaş yavaş
Hêga: Tarla
Hêrs: Öfke
Hêrsbiyayiş: Öfkelenmek
Hındêk: Bu kadar
Hını: Artık
Hol: İyi
Holyer: Kavak ağacı
Hon: Uyku
Hor: Bulut
Horın: Bulutlu
Hoz: Havuz
Huyayiş: Gülmek

22 22 22

I

Inka: Şimdi

22 22 22

i

İsot: Biber

22 22 22

K

Kal: Yaşlı

Kamci: Hangisi

Kanuno peyin: Ocak

Kanuno verin: Aralık

Karca: İşyeri

Kardi: Bıçak

Kartol: Patates

Kaşkerdiş: Çekmek

Kay: Oyun

Kaykerdiş: Oynamak

Keku: Guguk kuşu

Kelek: Kayık

Kelem: Lahana

Kerr: Sağır

Keşkelon: Eylül

Keye: Ev

Keyfweş: Sevinçli

Keyna: Kız

Kêm: Eksik

Kêmi: Eksiklik

Kılaw: Külâh

Kılm: Kısa

Kınc: Elbise

Kırı: Pazar

Kışt: Kenar, yan

Kıtabxane: Kütüphane

Kise: Kese, para kesesi

Ko: Dağ
Koçık: Kaşık
Koli: Odun
Komır: Kömür
Kuçe: Sokak
Kuy: Kabak

22 22 22

L

La: Çay
Lac: Erkek
Lal: Dilsiz
Lapık: Eldiven
Lazut: Mısır
Lec: Kavga
Leckerdiş: Kavga etmek
Lem: Bitki dalı, çalılık
Lembaya kesik: Yeşil ışık
Lembaya sur: Kırmızı ışık
Lembaya zerd: Sarı ışık
Leş: Beden
Lew: Dudak
Leyir: Yavru
Lez: Çabuk
Lezabez: Acele
Ling: Ayak
Lıştış: Yalamak
Loqlaya gırd: Kalın bağırsak
Loqlaya qıc: İnce bağırsak
Lu: Tilki

22 22 22

M

Mase: Balık
Maşla: Karık
Matbiyayış: Şaşırmak
Mehla: Mahalle

Mekteb: Okul
Melım: Öğretmen
Melumat: Bilgi
Mendiş: Kalmak
Merdım: Adam, akraba
Merdımati: Akrabalık
Merdımvor: Kardan adam
Merdiş: Ölmek
Merek: Samanlık
Merg: Çayırılık
Merg: Ölüm
Mew: Asma
Mewsim: Mevsim
Meyman: Misafir
Mezg: Beyin
Mêşna: Koyun
Mij: Sis
Mijın: Sisli
Mıl: Boyun
Mıqatbiyayış: Korumak
Mırd: Tok
Mırdbiyayış: Doymak
Mırdi: Tokluk
Mıx: Çivi
Mijdan: Müjde
Mirçık: Kuş
Miyan: İçinde, ortasında, arasında
Miyanık: Gizlice
Mocnayış: Göstermek
Muhim: Önemli
Munaqeşe: Tartışma
Mura: Armut
Musayış: Öğrenmek
Muşeqet: Yaramaz

N

Nac: Yenge, amcanın eşi
Name: İsim
Nan: Ekmek
Nasalnayış: Süzmek
Nata weta: İleri geri
Nequr: Gaga
Nerm: Yumuşak, ılıman
Nêweş: Hasta
Nêweşi: Hastalık
Nêweşxane: Hastane
Nımtık: Gizlice, gizliden
Nışka ra: Aniden
Nışka: Ani
Nızd: Yakın
Nızdi: Yakınlık
Nisan: Nisan
Nobetdar: Nöbetçi
Nuşte: Yazı
Nuştış: Yazmak

O

Oniyayış: Bakmak

P

Pak: Temiz
Pakerdiş: Koparmak
Paki: Temizlik
Pancşeme: Perşembe
Paştdayış: Desteklemek
Pawıtış: Korumak, beklemek
Payiz: Sonbahar
Pel: Yaprak, kanat

Pere: Para
Pers: Soru
Persayış: Sormak
Perskerdiş: Sormak
Perunayış: Yüklenmek, sırtlamak
Pes: Küçükbaş hayvan sürüsü
Peşmıriyayış: Gülümsemek
Peya: Yaya
Peyaviyer: Yaya geçidi
Peyni: Son, arka
Pêlek: Çuval, torba
Pêrcin: Çit
Pêşayış: Pişmek
Pıfkerdiş: Üflemek
Pılısiyayış: Büzülmek
Pınddayış: Tomurcuk açmak
Pıragırotış: Giymek
Pıran: Lokma
Pırç: Tüy
Pırd: Köprü
Pırnık: Burun
Pısing: Kedi
Pışi: Akciğer
Pıştış: Sarmak
Pil: Büyük
Pırık: Dede
Pişiyayış: Sarılmak
Piya: Birlikte
Piyanz: Soğan
Pize: Karın
Poste: Deri
Potış: Pişirmek
Puç: Çürük
Puk: Tipi
Punc: Çorap

22 22 22

Q

Qalkerdış: Konuşmak
Qam: Boy
Qaput: Kaban
Qaqıbnayış: Ötmek
Qayışê pawıtışi: Emniyet kemeri
Qediyayış: Bitmek
Qehıriyayış: Üzölmek
Qeldıyayış: Uzanmak, yere serilmek
Qers: Üşüme nöbeti
Qeseb: Karacığer
Qeşa: Don
Qeşiriyayış: Budanma
Qet: Asla
Qey: İçin
Qıc: Çocuk
Qırm: Ağaç gövdesi
Qıseykerdış: Konuşmak
Qısım: Bölüm
Qorç: Yaban armudu
Qul: Delik
Quşxane: Tencere
Qut: Yem

22 22 22

R

Rakerdış: Sermek
Ramıtış: Sürmek
Ramocnayış: Göstermek
Raşayış: Dağıtmak, savurmak
Raşt: Doğru
Raşte: Meydan, düzlük alan
Raştkerdış: Düzeltmek
Ravıstış: Sermek
Rayir: Yol
Rayirê asını: Demiryolu

Rayirê hewayi: Havayolu

Raywan: Yolcu

Raywanti: Yolculuk

Remayış: Kaçmak

Reng: Renk

Rengin: Renkli

Resayış: Yetişmek, ulaşmak, olgunlaşmak

Resnayış: Yetiştirmek

Rey: Gök gürültüsü

Reyna: Yine, tekrar

Rınd: Güzel

Rındi: Güzellik

Rışıyayış: Dökölmek

Rışnayış: Dökmek

Roc: Gün

Ronayış: Kurmak

22 22 22

S

Sa: Elma

Salınc: Kara erik

Sare: Baş

Sayi: Temiz, açık

Seba: İçin

Selamdayış: Selam vermek

Semed: İçin

Ser: Üst

Serd: Soğuk

Serdgırotış: Soğuk algınlığı

Sergovend: Halay başı

Sernuşte: Başlık

Serr: Yıl

Serviyer: Üst geçit

Sêrsıbay: Sabah

Sêşeme: Salı

Sêwır: Yetim

Sêz: Alıç

Sıbat: Şubat
Sılq: Şeker pancarı
Sımer: Saman
Sir: Sarımsak
Siya: Siyah
Sol: Tuz
Sontale: Elma kurusu
Sule: Çöplük
Sur: Kırmızı

Ş
Şabıyayış: Sevinmek
Şami: Akşam yemeği
Şan: Akşam
Şane: Çoban
Şarıstan: Şehir
Şayi: Sevinç, mutluluk
Şayre: Şehriye
Şeme: Cumartesi
Şer: Kavga
Şerkerdiş: Kavga etmek
Şew: Gece
Şık: Şüphe
Şıkkerdiş: Şüphelenmek
Şılı: Yağmur
Şımitış: İçmek
Şınasıbiyayış: Tanışmak
Şınasnayış dayış: Tanıtmak
Şınasnayış: Tanımak
Şınawıtış: Duymak
Şırawıtış: Göndermek
Şıt : Süt
Şıtış: Yıkamak
Şıxulnayış: Kullanmak
Şirin: Tatlı
Şiyayış: Gitmek

T
Tadayış: Çevirmek, döndürmek
Takotış: Yanmak
Talebe: Öğrenci
Tali: Üzüntü, keder
Tam: Tat
Tamgırotış: Tat almak
Tanayış: Öğütmek
Tas: Tabak
Taşt: Öğle yemeği
Tay: Az
Tebax: Ağustos
Teber: Dışarı
Tebiet: Doğa
Temuz: Temmuz
Tengzerr: Daralmak, içi burkulmak
Tenik: İnce
Tepiya: Geri
Teqdirkerdiş: Takdir etmek
Teqet: Güç
Teqwim: Takvim
Terakerdiş: Koparmak
Terew: Turp
Ters: Korku
Tersayış: Korkmak
Tesel: Deneme
Teselkerdiş: Denemek
Teyare: Uçak
Teyr: Kuş
Têhet: Yan yana, birlikte
Têkı: Bazısı
Têşiyayış: Sallanmak
Tışrino peyin: Kasım
Tışrino verin: Ekim
Tic: Güneş
Tiya: Bura

Tole: Kabuk
Tor: En
Torg: Dolu
Toxtor: Doktor
Tulbiyayiř: Sıçramak
Tuy: Dut

22 22 22

U

Uca: Orası

22 22 22

V

Va: Rüzgar
Valyer: Söğüt ağacı
Varan: Yağmur
Varayiř: Yağmak
Vař: Ot
Vatiř: Söylemek
Veciyayiř: Çıkmak
Velg: Böbrek
Veng: Boř
Veng: Ses
Vengdayiř: Seslenmek
Ver: Ön
Verarřiyayiř: Kucaklamak
Verco: Önce
Verin: İlk
Vetiř: Çıkarmak
Vêrsi: Gölge
Vêřan: Aç
Vêřani: Açlık
Vêřayiř: Yanmak
Vıl akerdiř: Çiçek açmak
Vıl: Çiçek
Vılabiyayiř: Dağılmak
Vındarnayiř: Durdurmak

Vırařtıř: Yapmak
Vıraziyayiř: Yapılmak
Vicnayiř: Seçmek
Vinayiř: Görmek
Vir: Hafıza
Virardiř: Hatırlatmak
Virkotiř: Hatırlamak
Viyertiř: Geçmek
Vor: Kar

22 22 22

W

Wahir: Sahip
War: Ařağı
Warameyiř: İnmek
Ware: Yayla
Warkeyna: Yeğen, kız kardeřin kızı
Warza: Yeğen, kız kardeřin oğlu
Wasla: Organ
Wařtıř: İstemek
Way: Kız kardeř
Wedarnayiř: Kaldırmak
Wedartiř: Kaldırmak
Wel: Kül
Welat: Vatan
Wendekar: Öğrenci
Wendiř: Okumak
Wenık: Serin
Wer: Yemek
Weradayiř: Kaldırmak
Werde: Ufak, parça
Werdekerdiř: Ufalamak
Werdıř: Yemek
Weriameyiř: Anlařmak, barıřmak
Werpotiř: Yemek yapmak, piřirmek
Wesar: İlkbahar
Weř: Güzel, hoř, iyi

Weşi: Sağlık

Wever: Karşı

Wext: Vakit

Wezife: Görev

Wırıştış: Kalkmak

Wışk: Kuru

Wışkkerdış: Kurutmak

Wiçwiçyayış: Ötmek

Wucud: Beden

Wuyayış: Gülmek

XX XX XX

X

Xal: Dayı

Xalcini: Yenge, dayının eşi

Xapınayış: Kandırmak

Xarpêt: Elazığ

Xaxkerdış: Dalga geçmek

Xebat: İş

Xebıtiyayış: Çalışmak

Xelısiyayış: Kurtulmak

Xemıliyayış: Süslenmek

Xerıpiyayış: Bozulmak

Xeta: Hata

Xırab: Kötü

Xırabı: Kötülük

Xıyar: Salatalık

Xori: Derin

Xox: Şeftali

Xuradayış: Giymek

Xuserkotış: Bitkin düşmek

XX XX XX

Y

Yene: Cuma

Yobinan: Birbiri

XX XX XX

Z

Zaf: Çok

Zanayış: Bilmek

Zane: Diz

Zarec: Keklik

Zebeş: Karpuz

Zêdiyayış: Artmak

Zerd: Sarı

Zergun: Yeşil

Zergunbiyayış: Yeşillenmek

Zerıkbiyayış: Sararmak

Zerr: Gönül, kalp

Zerzewat: Sebze

Zewecyayi: Evli

Zexire: Erzak

Zımıstan: Kış

Zıwan: Dil

Zıxm: Sağlam

Zildayış: Filizlenmek

Zitbiyayış: Fırlamak, atlamak

Ziyaretkerdış: Ziyaret etmek

Zobina: Başka, diğer

Zur: Yalan

Zurkerdış: Yalan söylemek

ÇIMEYİ

- MEB. (2016) Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Yaşayan Diller ve Lehçeler Dersi (Kürtçe; Kurmanca ve Zazaca 5-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Ankara: MEB Yayınları.

RESİM U FOTOĞRAFI

- Resim u fotoğrafi ki kıtab dı ca geni, hetê Şemal Medya ra peyda biyi.
- Fotoğraf-1: 19635560, Fotoğraf-2: 13440065, Fotoğraf-3: 7639273 benateyê tarixanê 01.06.2019 - 07.01.2019 dı hetê Şemal Medya ra CanStockPhoto ra ameyi êrinayış.
- Fotoğraf-4 arşiva Şemal Medya ra ameyo girotiş.